160.

160. Λίθινος πέλεκυς

Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής (ΑΓΚ 1962)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Πρώιμη Εποχή Χαλκού (3200/3100–2000 π.Χ.)
Αμφιβολίτης
Τμήμα.
Μήκ. 0,106. Πλ. 0,033–0,043. Πάχ. 0,045.

Τμήμα πέλεκυ.

Αδημοσίευτος.

Πρβλ. Blegen et al. 1950, 2, πίν. 222, 33-134, πίν. 361, 37-362. Lamb 1936, 183, εικ. 53, 31-15.

Δ.Μ.

160. Stone axe

Archaeological Museum of Komotini (ΑΓΚ 1962)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Early Bronze Age (3200/3100–2000 BC)
Amphibolite
Fragment.
L. 0.106. W. 0.033–0.043. Th. 0.045.

Axe fragment.

Unpublished.

Cf. Blegen et al. 1950, 2, pl. 222, 33-134 and pl. 361, 37-362. Lamb 1936, 183, figs. 53, 31-15.

D.M.

161.

161. Μήτρα σμίλης

Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής (ΑΓΚ 1964)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Πρώιμη Εποχή Χαλκού (;)
Χλωριτικός σχιστόλιθος
Αποκρουσμένη.
Μήκ. 0,171. Πλ. 0,03–0,05. Πάχ. 0,027–0,033.
Μήκ. τριγωνικής εσοχής έγχυσης μετάλλου 0,16.
Πλ. τριγωνικής εσοχής έγχυσης μετάλλου 0,012–0,031.

Πρασινωπή σχιστολιθική ανοιχτή μήτρα σμίλης, αποκρουσμένη στη μία μακριά πλευρά.

Αδημοσίευτο.

Πρβλ. Hänsel 1976, πίν. 3, 7b. Hood 1981–1982, 653, εικ. 293.38, πίν. 137.38.

Δ.Μ.

161. Chisel mold

Archaeological Museum of Komotini (ΑΓΚ 1964)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Early Bronze Age (?)
Chlorite schist
L. 0.171. W. 0.03–0.05. Th. 0.027–0.033.
Fragment.
L. 0.171. W. 0.03–0.05. Th. 0.027-0.033.

Open mold made of greenish schist, broken along one of the long sides.

Unpublished.

See Hänsel 1976, pl. 3, 7b. Hood 1981-1982, 653, fig. 293.38, pl. 137.38.

D.M.

162.

162. Χάλκινη αιχμή δόρατος

Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής (ΑΓΚ 1956)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Τέλος Ύστερης Εποχής Χαλκού–αρχή Πρώιμης Εποχής Σιδήρου
Χαλκός
Ακέραιη.
Μήκ. 0,121. Μήκ. λεπίδας 0,074–0,075. Πλ. λεπίδας 0,031. Εξ. διάμ. αυλού 0,02.

Χάλκινη χυτή αιχμή δόρατος, με φυλλόσχημη λεπίδα. Η λεπίδα φέρει κυρτή διαμήκη ράχη ως συνέχεια του αυλού.

Τσιμπίδης-Πεντάζος 1971, πίν. 109γ. Πρβλ. Ιακωβίδης 1969–1970, πίν. 128γ, Μ 153. Desborough 1972, 194, εικ. 44. Dickinson 1994, 200, εικ. 5.47a, 5, 6. Καραμήτρου-Μεντεσίδη 2000, 605, εικ. 8 και 606, εικ. 13. Dickinson 2006, 156, εικ. 5.21, 6. Leshtakov 2011, 36, εικ. 4. 2, 4, 5 και 44, εικ. 7. D. Για χάλκινο αντίστοιχο από τον Κεραμεικό, βλ. Snodgrass 1971, 223, εικ. 78. Πρβλ. τις σιδερένιες αιχμές σε Βοκοτοπούλου 1986, Β, πίν. 199 β-γ, 302 β, 329 γ. Για σιδερένιο αντίστοιχο, βλ Shalganova & Gotzev 1995, 337, εικ. 5.39.

Δ.Μ.

162. Bronze spear point

Archaeological Museum of Komotini (ΑΓΚ 1956)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
End of Late Bronze Age–beginning of Early Iron Age
Bronze
Intact.
L. 0.121. L. (blade) 0.074–0.075. W. (blade) 0.031. Diam. (socket ext.) 0.02.

Cast bronze spear point with leaf-shaped blade. The blade has a curved longitudinal spine, an extension of the stem.

Τσιμπίδης-Πεντάζος 1971, pl. 109γ. Cf. Ιακωβίδης 1969-1970, pl. 128γ, M 153. Desborough 1972, 194, fig. 44. Dickinson 1994, 200, figs. 5.47a, 5, 6. Καραμήτρου-Μεντεσίδη 2000, 605, figs. 8, 606, 13. Dickinson 2006, 156, figs. 5.21, 6. Leshtakov 2011, 36, figs. 4. 2, 4, 5, 44, 7. D. For a similar bronze spear from Kerameikos, see Snodgrass 1971, 223, fig. 78. Cf. the iron points in Βοκοτοπούλου 1986, Β, pl. 199 β-γ, 302 β, 329 γ. For a similar iron spear point, see Shalganova & Gotzev 1995, 337, fig. 5.39.

D.M.

163α–ε.

163α–ε. Πέντε θαλάσσια όστρεα

Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής (ΑΓΚ 1932α–ε)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Αβέβαιη χρονολόγηση
Όστρεο *cypraea*
Ακέραια.
Ύψ. 0,029–0,037. Πλ. 0,017–00,22.

Όστρεα *cypraea*. Τα δύο φέρουν οπή ανάρτησης: το 1932α, ωοειδή οπή (διάμ. 0,002–0,003) και το 1932β τραπεζιόσχημη οπή (0,003–0,005).

Αδημοσίευτα.

Πρβλ. Ιακωβίδης 1969–1970, πίν. 26γ. Nikolaidou 2003, 398, πίν. 9.20.

Δ.Μ.

163α–ε. Five marine shells

Archaeological Museum of Komotini (ΑΓΚ 1932α-ε)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Uncertain date
Shell *cypraea*
Intact.
H. 0.029–0.037. W. 0.017–0.022.

Cypraea shells, two of which have suspension holes. Number 1932α is oval (Diam. 0.002–0.003), while 1932β is trapezoidal in shape (0.003–0.005).

Unpublished.

Cf. Ιακωβίδης 1969-1970, pl. 26γ. Nikolaidou 2003, 398, pl. 9.20.

D.M.

164.

164. Σφραγίδα-περίαπτο

Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής (ΑΓΚ 1924)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Αβέβαιη χρονολόγηση
Πηλός, απαλού κοκκινωπού καφέ χρώματος
Ελαφρά αποκρουσμένη στην περιφέρεια της βάσης.
Ύψ. 0,02. Διάμ. βάσης 0,028.

Πήλινη κωνική σφραγίδα-περίαπτο. Στην κυκλική σφραγιστική επιφάνεια, διάταξη από τέσσερα σπειροειδή κοσμήματα, που πιθανώς εικονίζουν άνθη, με ίχνη επίθετης λευκής ύλης. Επιφάνεια λειασμένη.

Αδημοσίευτη.

Δ.Μ.

164. Clay seal pendant

Archaeological Museum of Komotini (ΑΓΚ 1924)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Uncertain date
Light reddish-brown clay
Slightly broken around the base.
H. 0.02. Diam. (base) 0.028.

Clay conical seal pendant. On the circular sealing surface four spiral motifs, probably depicting flowers, with traces of added white paste. The surface is polished.

Unpublished.

D.M.

165α–β.

165α–β. Πήλινα πηνία

Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής (ΑΓΚ 1927α, β)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Αβέβαιη χρονολόγηση
Πηλός, 165α: ανοιχτός καφέ και γκριζωπός καφέ, πυρήνας γκρι, 165β: απαλός καφέ, πυρήνας καφέ
165α: αποκρούσεις στη μία κυκλική επιφάνεια, 165β: σχεδόν ακέραιο.
165α: Ύψ. 0,026. Διάμ. κυκλ. επιφανειών 0,023–0,025. Μικρότερη διάμ. 0,014.
165β: Ύψ. 0,024. Διάμ. κυκλ. επιφανειών 0,021–0,022. Μικρότερη διάμ. 0,014.

Πήλινα πηνία. Επιφάνεια λειασμένη-στιλβωμένη.

Τσιμπίδης-Πεντάζος 1971, πίν. 111β. Πρβλ. Lamb 1936, πίν. XXIV, 32-2. Bakalakis & Sakellariou 1981, 71, πίν. 73.24, σχ. XLV.17. Hochstetter 1987, πίν. 36.17. Carington-Smtih 2000, 229, εικ. 4.35, πίν. 4.19. Elster 2003a, 239, πίν. 6.7c, d, g, h.

Δ.Μ.

165α, β. Two clay spools

Archaeological Museum of Komotini (ΑΓΚ 1927α, β)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Uncertain date
165α: chipping on one of the circular surfaces, 165β: almost intact.
Clay, 165α: pale brown and grayish-brown, core gray, 165β: light brown, brown core
165α: H. 0.026. Diam. of circular surfaces: 0.023–0.025. Min. diam. 0.014.
165β: H. 0.024. Diam. of circular surfaces: 0.021–0.022. Min. diam. 0.014.

Two clay bobbins with polished surfaces.

Τσιμπίδης-Πεντάζος 1971, pl. 111β. Cf. Lamb 1936, pl. XXIV, 32-32. Bakalakis & Sakellariou 1981, 71, pl. 73.24, fig. XLV.17. Hochstetter 1987, pl. 36.17. Carington-Smith 2000, 229, fig. 4.35, pl. 4.19. Elster 2003a, 239, pl. 6.7c, d, g, h.

D.M.

166α

166α–ε.

166α–ε. Σφονδύλια με εγχάρακτη, εμπίεστη και στικτή διακόσμηση

Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής (ΑΓΚ 1940α–ε)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Αβέβαιη χρονολόγηση
Πηλός

166α: Αποκρουσμένο στην κάτω επιφάνεια.
Ύψ. 0,03. Μηκ. πλευρών άνω επιφάνειας 0,032–0,035. Μήκ. πλευρών κάτω επιφάνειας 0,025–0,026. Διάμ. οπής άνω επιφάνειας 0,006–0,007. Διάμ. οπής κάτω επιφάνειας 0,005–0,006.

Πήλινο σφονδύλι σε μορφή κόλουρης πυραμίδας. Διακόσμηση πάνω επιφάνειας: στιγμές μέσα σε εγχάρακτο ορθογώνιο πλαίσιο. Διακόσμηση πλευρικών επιφανειών: εγχάρακτες γωνίες, ενάλληλες γωνίες, ζιγκ-ζαγκ, σπειροειδές κόσμημα σε πλαίσιο. Επιφάνεια λειασμένη. Άνω επιφάνεια, σκούρο γκρι (5YR 4/1 dark gray). Πλευρικές επιφάνειες: ανοιχτό καφεκόκκινο (10R 6/3 pale red), σκούρο γκρι (5YR 4/1 dark gray). Κάτω επιφάνεια, πορτοκαλί (10R 6/8 light red), σκούρο καφεκόκκινο (10R 5/3 weak red).

166β: Ακέραιο.
Ύψ. 0,044. Διάμ. άνω επιφάνειας 0,042. Διάμ. οπής άνω επιφάνειας 0,006–0,007. Διάμ. οπής κάτω 0,006–0,007.

Πήλινο κωνικό σφοντύλι με εγχάρακτη και εμπίεστη διακόσμηση. Δύο διακοσμητικά πεδία στην άνω επιφάνεια: ένα κυκλικό οριζόντιο διαμέτρου 0,0299 περιμετρικά της οπής διακοσμείται με τέσσερις αγκυλωτούς σταυρούς, ένα επικλινές διακοσμείται με ευθύγραμμα κοσμήματα σχήματος π. Η πλευρική επιφάνεια περιλαμβάνει δύο κεντρικά κοσμήματα με κεντρικό ορθογώνιο πλαίσιο εσωτερικά του οποίου αγκυλωτός σταυρός και σπείρα αντίστοιχα. Στις γωνίες του ενός ορθογωνίου οι πλευρές προεκτείνονται σχηματίζοντας άγκιστρα. Οι πλευρές του άλλου ορθογωνίου πλαισιώνονται από κάθετες. Δύο επιπλέον αγκυλωτοί σταυροί ανάμεσα στα κεντρικά θέματα. Επιφάνεια στιλβωμένη. Σκούρο γκρι (7.5YR 4/1 dark gray). Πυρήνας καφεκόκκινος (10R 5/6 red).

166α–ε. Five spindle whorls with incised, impressed and dotted decoration

Archaeological Museum of Komotini (ΑΓΚ 1940α-ε)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Uncertain date
Clay

166α: Broken on the lower surface.
H. 0.03. L. (upper sides) 0.032–0.035. L. (lower sides) 0.025–0.026.

Conical cay spindle whorl with decoration on the upper surface, including dots within an incised rectangular frame. The sides are decorated with incised angles, superimposed angles, zig-zags, and spiral motifs within a frame, while the surface is polished. The upper surface is dark gray (5YR 4/1 dark gray) in color. The sides are pale brownish red (10R 6/3 pale red) and dark gray (5YR 4/1 dark gray). The lower surface is orange (10R 6/8 light red) and dark brownish red (10R 5/3 weak red).

166β: Intact.
H. 0.044. Diam. (upper surface) 0.042.

Clay conical spindle whorl with engraved and impressed decoration. There are two areas of decoration on the upper surface: a circular horizontal area with diameter 0.0299 around the hole is decorated with four swastikas, and a second area at an angle is decorated with straight p-shaped motifs. The conical surface includes two central motifs, a swastika and a spiral, within rectangular frames. The sides extend to form hooks at the corners of one of the rectangles. The sides of the other rectangle are framed by vertical lines. Two more swastikas are displayed among the central motifs. The surface is polished and dark gray (7.5YR 4/1 dark gray) in color, while the core of the clay is brownish red (10R 5/6 red).

166β

166γ

166α–ε.

166γ: Ακέραιο.
Ύψ. 0,046. Διάμ. άνω επιφάνειας 0,048. Διάμ. οπής άνω επιφάνειας 0,006–0,007. Διάμ. οπής κάτω 0,006.

Πήλινο κωνικό σφοντύλι με εγχάρακτη και στικτή διακόσμηση. Επιφάνεια λειασμένη. Περιμετρικά της κυκλικής οπής, η άνω επιφάνεια διαμορφώνει ταπεινό κυκλικό έξαρμα διαμέτρου 0,026 που διακοσμείται με κυκλική σειρά από στιγμές. Η επικλινής περιμετρικά επιφάνεια διακοσμείται με εγχαράξεις και στιγμές. Σκούρο γκρι (7.5YR 4/1 dark gray).

166δ: **Απόκρου**ση στην άνω και στην κάτω επιφάνεια.
Ύψ. 0,029. Άνω διάμ. 0,036. Κάτω διάμ. 0,024. Διάμ. οπής άνω 0,006–0,007. Διάμ. οπής κάτω 0,006.

Πήλινο κολουροκωνικό σφοντύλι. Η άνω επιφάνεια διακοσμείται με κυκλικές εμπιέσεις. Επιφάνεια λειασμένη, ανοιχτή καφέ, σκούρο γκρι (2.5YR 6/2 pale red, 5YR 4/1 dark gray). Πυρήνας σκούρο καφεκόκκινο (10R 4/2 weak red).

166**ε: Αποκρουσ**μένο στις άκρες.
Ύψ. 0,033. Διάμ. 0,034. Διάμ. οπής άνω 0,006–0,007. Διάμ. οπής κάτω 0,005–0,006.

Πήλινο αμφικωνικό σφοντύλι με στιλβωμένη επιφάνεια και εγχάρακτη διακόσμηση. Δύο κυκλικές εγχαράξεις διαμέτρου 0,027 και 0,028 στις πλευρικές επιφάνειες. Επιφάνεια στιλβωμένη, ανοιχτή καφέ, σκούρη καφέ (5YR 6/6 reddish yellow, 5YR 4/3 reddish brown). Πυρήνας γκριζόφαιος (5YR 5/2 reddish gray)

Αδημοσίευτα.

Δ.Μ.

166γ: Intact.
H. 0.046. Diam. (upper surface) 0.048.

Conical clay spindle whorl with incised and dotted decoration and a polished surface. Around the circumference of the circular hole, the upper surface forms a low raised area of 0.026 diameter, decorated with a circular series of dots. The sloping peripheral surface is decorated with incisions and dots, and is dark gray (7.5YR 4/1 dark gray) in color.

166δ: Broken in the upper and lower surface.
H. 0.029. Diam. (upper surface) 0.036. Diam. (lower surface) 0.024.

Clay spindle whorl in the shape of a truncated cone. The upper surface is decorated with circular impressions. The polished surface is light brown to dark gray (2.5YR 6/2 pale red, 5YR 4/1 dark gray) in color, while the core is dark brownish red (10R 4/2 weak red).

166ε: Broken on the edges.
H. 0.033. Diam. 0.034.

Clay biconical spindle whorl with polished surface and incised decoration. Two circular incisions of 0.027 and 0.028 in diameter along the sides. The surface is polished and light to dark brown (5YR 6/6 reddish yellow - 5YR 4/3 reddish brown) in color, while the core is reddish gray (5YR 5/2 reddish gray)

Unpublished.

D.M.

167.

167. Ανοιχτό αγγείο με λοξότμητο χείλος

Αρχαιολογικό Μουσείο Κομοτηνής (ΑΓΚ 1930)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Νεότερη Νεολιθική (5400/5300–4500 π.Χ.)
Πηλός, λεπτός με πολλά μικροσκοπικά εγκλείσματα και μίκα
Αποσπασματικό.
Ύψ. 0,112. Πάχ. χείλους 0,004–0,005. Διάμ. βάσης 0,105.

Ανοιχτό αγγείο με λοξότμητο χείλος (αποκρουσμένο κατά το ήμισυ περίπου), με μία κατακόρυφη λαβή, που σώζεται μόνο στις περιοχές της πρόσφυσής της στο σώμα του αγγείου, και κυρτή βάση. Επιφάνεια στιλβωμένη εξωτερικά και σε ζώνη πλάτους περί τα 0,07 κάτω από το χείλος εσωτερικά. Η υπόλοιπη εσωτερική επιφάνεια είναι λειασμένη. Σκούρο κοκκινωπό γκρι (10R 3/1 dark reddish gray) και κοκκινωπό μαύρο (10R 2.5/1 reddish black) εξωτερικά και εσωτερικά. Ανοιχτό κοκκινωπό καφέ (10R 6/6 light red) επίχρισμα εξωτερικά. Περιμετρική αυλάκωση 0,022–0,026 πάνω από την ακμή της βάσης.

Τσιμπίδης-Πεντάζος 1971, πίνακας 108α. Πρβλ. Lamb 1936, πίν. XXXVII.477. Blegen et al. 1950, πίν. 228.36.843. Bernabò-Brea 1964, 2, πίν. XLV.c (Γαλάζια περίοδος, ύστερη φάση). Hänsel 1976, πίν. XII.10. Aslanis 1985, πίν. 85.6, 87.13. Sherratt 1986, 466.5, 25, πίν. XXII.1, 2, XCIX πάνω.1–18. Nikolova 1999, 239, εικ. 10.2.2.

Δ.Μ.

167. Open vase with beveled rim

Archaeological Museum of Komotini (ΑΓΚ 1930)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Late Neolithic (5400/5300–4500 BC)
Fine clay with many tiny inclusions and mica
Fragmentary.
H. 0.112. Th. (rim) 0.004–0.005. Th. (base) 0.105.

Open vase with beveled rim, half of which is missing. The vertical handle is only preserved where it attaches to the body of the vase. The base is convex, the outside surface is burnished, and there is a band of around 0.07 wide on the inside surface below the rim. The rest of the inner surface is polished. The outside is dark reddish gray (10R 3/1 dark reddish gray), with reddish black on the inside and outside (10R 2.5/1 reddish black). In addition, there is a light reddish brown (10R 6/6 light red) slip on the outer surface. There is also a circumferential groove located between 0.022-0.026 above the edge of the base.

Τσιμπίδης-Πεντάζος 1971, pl. 108α. Cf. Lamb 1936, pl. XXXVII.477. Blegen et al. 1950, pl. 228.36.843. Bernabò-Brea 1964, 2, pl. XLV.c (Blue period, late phase). Hänsel 1976, pl. XII.10. Aslanis 1985, pl. 85.6, 87.13. Sherratt 1986, 466.5, 25, pl. XXII.1, 2, XCIX top. 1-18. Nikolova 1999, 239, fig. 10.2.2.

D.M.

168.

168. Τεφρό κανθαρόσχημο αγγείο με εγχάρακτη διακόσμηση

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 3365)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Ύστερη Εποχή Χαλκού (1600–1100 π.Χ.)
Πηλός γκρίζος χονδρόκοκκος με λίγες προσμείξεις
Αποσπασματικό (λείπει το μεγαλύτερο τμήμα της μίας λαβής, τμήματα του χείλους και του σώματος), συγκολλημένο και συμπληρωμένο.
Ύψ. 0,12. Διάμ. χείλους 0,15.

Χειροποίητο. Η βάση είναι στρογγυλεμένη, αδιαμόρφωτη, το σώμα σφαιρικό και το ταινιωτό χείλος ελαφρά εξωστρεφές. Οι κάθετες λαβές, τετράπλευρης διατομής, προσαρμόζονται στο χείλος και στο κάτω μέρος του σώματος. Και στις δύο όψεις φέρει εγχάρακτη διακόσμηση με τα ίδια μοτίβα, τα οποία διαφοροποιούνται ως προς τις αναλογίες. Δύο δέσμες τεσσάρων κατακόρυφων γραμμών εκατέρωθεν διαμορφώνουν μία μετόπη, η οποία καλύπτει όλο το ύψος του σώματος. Στο κέντρο της μετόπης, δύο ζεύγη τεμνόμενων γραμμών διαμορφώνουν δύο αντωπά τρίγωνα, από τα οποία το επάνω κοσμείται με μικρότερο κρεμάμενο τρίγωνο πλαισιωμένο από μικρά λοξά γραμμίδια, ενώ το κάτω με δικτυωτό διακοσμητικό θέμα, όπου διαμορφώνονται ρόμβοι, και η κορυφή του πλαισιώνεται από δύο ελικοειδή διακοσμητικά θέματα. Το κεντρικό θέμα πλαισιώνουν εκατέρωθεν αντίστοιχα αντωπά τρίγωνα: το μεγαλύτερο διαμορφώνεται στο ανώτερο τμήμα με εγγεγραμμένο τρίγωνο κοσμούμενο επίσης με λοξά γραμμίδια περιμετρικά, ενώ το κάτω έχει αφεθεί ακόσμητο.

Αδημοσίευτο.

168. Kantharoid vase with incised decoration

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 3365)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Late Bronze Age (1600–1100 BC)
Coarse gray clay with a few inclusions
Partially preserved (the upper part of one of the handles, as well as parts of the rim and body, are missing), reassembled and remodeled.
H. 0.12. Diam. (rim) 0.15.

Handmade vase with rounded and unmodified base. The body is spherical, and the banded rim is slightly everted. The vertical handles are of quadrilateral cross-section and are attached to the rim and the lower part of the body. Incised decoration on both sides. Two sets of four vertical lines on either side form a panel, which covers the entire height of the body. In the center of the panel, two pairs of intersecting lines form two opposing triangles, the upper decorated with a smaller hanging triangle flanked by small oblique stripes, the lower with a reticulated decorative theme, where rhombuses are formed, and the top is flanked by two sinuous decorative motifs. The central theme is flanked on either side by opposing upright triangles. The larger one is formed in the upper part by an inscribed triangle, also decorated with oblique lines around the perimeter, while the lower is undecorated.

Unpublished.

Kantharos or kantharoid amphora are the most characteristic shapes of the Late Bronze Age, probably originating from the northern and central Balkans, from where it was

168.

Το σχήμα, γνωστό ως κάνθαρος ή κανθαροειδής αμφορέας, αποτελεί το πλέον χαρακτηριστικό σχήμα της ΥΕΧ με προέλευση πιθανότατα από τα βόρεια και κεντρικά Βαλκάνια από όπου εισήχθη στον βορειοελλαδικό χώρο. Η χρήση του, για στερεά τρόφιμα ή υγρά, δεν έχει αποσαφηνιστεί. Ο συγκεκριμένος τύπος είναι γνωστός τόσο από την περιοχή της Βουλγαρίας, την κεντρική Μακεδονία, αλλά και τη Χαλκιδική. Τα αντωπά τρίγωνα απαντούν στην κεντρική Μακεδονία, την ανατολική Ροδόπη και την ανατολική Ρουμανία. Τα λοξά γραμμίδια (rug motif) εμφανίζονται συνήθως στον βόρειο βαλκανικό χώρο και την αιγαιακή Θράκη, ενώ τα δύο μικρά ελικοειδή διακοσμητικά θέματα εκατέρωθεν του κεντρικού τριγώνου απαντούν στο Baley της κεντρικής Θράκης.

Heurtley 1939, αρ. 405. Hänsel 1976, 62–65. Hochstetter 1982. Hochstetter 1984, 58, πίν. 13, 18. Shalganova 1995. Stefani & Merousis 1997, 355, πίν. CXLIX, CLI. Stefanovich & Bankoff 1998, 299, εικ. 26c–d. Alexandrov 2002, 329, 334. Ψαράκη 2004, 198–201, 261–262. Andreou & Psaraki 2007, 408. Horejs 2007, πίν. 44. Hristova 2011, 107. Nikov 2017, 64, n. 117, εικ. 3. Nenova 2018, 155–156, τύπος K1. Για τη διακόσμηση, βλ. Leshtakov 1990, 7. Ψαράκη 2004, πίν. 6.1. Alexandrov 2007, 248. Alexandrov et al. 2018, 90. Popov 2018, 411.

Α.Π.

introduced to northern Greece. Their use is uncertain, whether for solid food or liquid. This particular type is known from Bulgaria, central Macedonia, and Chalkidiki. The motif of opposed triangles is known from central Macedonia, eastern Rodopi, and eastern Romania. The oblique lines (rug motif) are usually found in the northern Balkans and Aegean Thrace, while examples of the two small spirals on either side of the central triangle are found in Baley in central Thrace.

Heurtley 1939, n. 405. Hänsel 1976, 62-65. Hochstetter 1982. Hochstetter 1984, 58, pl. 13, 18. Shalganova 1995. Stefani & Merousis 1997, 355, pl. CXLIX, CLI. Stefanovich & Bankoff 1998, 299, figs. 26c-d. Alexandrov 2002, 329, 334. Ψαράκη 2004, 198-201, 261-262. Andreou & Psaraki 2007, 408. Horejs 2007, pl. 44. Hristova 2011, 107. Nikov 2017, 64, n. 117, fig. 3. Nenova 2018, 155-156, type K1. For similar decoration, see Leshtakov 1990, 7. Ψαράκη 2004, pl. 6.1. Alexandrov 2007, 248. Alexandrov et al. 2018, 90. Popov 2018, 411.

A.P.

169.

169. Κανθαρόσχημο αγγείο με εγχάρακτη διακόσμηση

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 3707)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Πρώιμη Εποχή Χαλκού (3200/3100–2000 π.Χ.)
Πηλός καστανός σκούρος, με εγκλείσματα μικρού-μεσαίου μεγέθους (κυρίως μίκα)
Λείπει η βάση και τμήμα της μιας λαβής. Αποκρουσμένο στο χείλος, συγκολλημένο.
Ύψ. 0,148. Διάμ. χείλους 0,14. Διάμ. σώματος 0,16.

Χειροποίητο. Σώμα αμφικωνικό. Χείλος ψηλό, κυλινδρικό, με ελαφρώς εξωστρέφουσα απόληξη. Λαβές ταινιωτές, υπερυψωμένες σε σχέση με το χείλος, με διχαλωτή διαμόρφωση στο υψηλότερο σημείο καμπής τους, προσαρμοσμένες στην τροπίδωση του σώματος και στο χείλος. Επιφάνειες στιλβωμένες. Μελανά νέφη στην εξωτερική επιφάνεια. Διακοσμημένο υποτυπωδώς με επαναλαμβανόμενο εγχάρακτο σπειροειδές διακοσμητικό θέμα, διαμορφωμένο στην κάτω πρόσφυση των λαβών (υποθέτουμε ότι υπήρχε και στη λαβή που δεν σώθηκε ολόκληρη) και στα μεταξύ τους μεσοδιαστήματα, ακριβώς επάνω από την τροπίδωση. Το αγγείο χρησιμοποιήθηκε σε δραστηριότητες που περιλαμβάνουν την προσφορά και κατανάλωση τροφής.

Αδημοσίευτο, αναφορά στο Γεωργιάδης 2024 (υπό έκδοση).

Για παρόμοιο, βλ. Alexandrov 1995, σχ. 9, αρ. 125.

Α.Σ.

169. Kantharoid vase with incised decoration

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 3707)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Early Bronze Age (3200/3100–2000 BC)
Dark brown clay with small-medium sized inclusions, mainly mica
The base and part of one of the handles are missing. Broken in the rim and mended.
H. 0.148. Diam. (rim) 0.14. Diam. (body) 0.16.

Handmade vase with biconical body and tall cylindrical, slightly everted lip. The banded handles rise above the rim, with a fork at the top of the curve. They are attached to the carinated point on the body and the rim. The surfaces are polished, and there are black clouds on the outer wall. Decorated with repeated incised spirals formed at the lower attachment points of the handles, probably on the handles themselves and in the spaces between, just above the carination. The vase was used for food serving and consumption.

Unpublished. Mentioned in Γεωργιάδης 2024.

For a similar vase, see Alexandrov 1995, fig. 9, n. 125.

A.S.

170.

170. Σιδερένιο μαχαιρίδιο

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 232)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Ύστερη Βυζαντινή περίοδος
Σίδηρος
Έντονη διάβρωση, αποσπασματικά σωζόμενο (λείπει η επένδυση της λαβής).
Μήκ. 0,135. Πλ. 0,018.

Μαχαιρίδιο μονής κόψης. Η ράχη είναι ευθύγραμμη, όπως και η κόψη στο πίσω τμήμα, ενώ στο πρόσθιο κάμπτεται προς την οξεία απόληξη. Το στέλεχος της λαβής προσαρμόζεται στο άνω τμήμα της λεπίδας, είναι στενό, ευθύγραμμο και το πλάτος του μειώνεται προς την απόληξή του. Πρόκειται για μικρό μαχαίρι, πιθανότατα οικιακής χρήσης. Στη Βυζαντινή περίοδο υπάρχουν δύο ομάδες μαχαιριών, ως επί το πλείστον: α. με στενή λαβή κωνικού σχήματος, η οποία προσαρμοζόταν σε οστέινη ή ξύλινη σωληνοειδή επένδυση, που σπάνια διατηρείται και β. με φαρδύτερη λαβή, στην οποία η επένδυση αποτελούνταν από δύο ταινίες οστέινες, ξύλινες ή και χάλκινες, που προσαρμόζονταν με μικρούς ηλίσκους. Το συγκεκριμένο ανήκει στον πρώτο τύπο, ο οποίος απαντά ήδη από τους πρώιμους βυζαντινούς χρόνους έως και τους ύστερους τόσο στον ελλαδικό χώρο όσο και στον βαλκανικό, στην κεντρική Ευρώπη, αλλά και στη Μ. Ασία.

Αδημοσίευτο, αναφορά στο Γεωργιάδης 2024 (υπό έκδοση).

Γενικά για τα μαχαίρια, βλ. Αγγέλκου 2012, 167–169. Βλ. επίσης, Davidson 1952, 203, αρ. 1567–1573, πίν. 93. Weinberg 1974, 515, πίν. 111a. McDonald et al. 1983, 407, αρ. 522–523. Gill 1986, 251, αρ. 367–368. Popović & Ivanisević 1988, 160, εικ. 31.7-10. Παπανικόλα-Μπακιρτζή 2002, 341, αρ. 385 (Ε. Μαρκή). Parani 2010, 153. Αθανασούλης & Βασιλείου 2016, 228, αρ. 363 (Μεταξά). Kuzmanoski 2017, 404, πίν. 2.2. Pülz 2020, 134, αρ. G116, πίν. 72. Bugarski & Ivanišević 2018, 306, εικ. 8.28. Simpson 2023, 45–46, αρ. 242–256, εικ. 27–29.

Α.Π.

170. Iron knife

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 232)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Late Byzantine
Iron
Heavily corroded and partly preserved (the handle is missing).
L. 0.135. W. 0.018.

Small single-edged knife with a straight back. The rear part of the cutting edge is also straight, while the front bends up towards the sharp tip. The shank of the handle, which is attached to the upper part of the blade, is straight and narrow and decreases in width towards the tip. It was probably for domestic use. During the Byzantine period, there were two predominant groups of knives. The first, which is rarely preserved, had a narrow conical shank, which was fitted with a bone or wooden tubular handle. The second, also with a triangular blade, had a wider shank to which strips of bone, wood, or bronze were attached and held in place by rivets. The knife in question here is of the first type, typically dated to the early to late Byzantine in Greece, the Balkans, central Europe, and Asia Minor.

Unpublished. Mentioned in Γεωργιάδης 2024 (forthcoming).

For general information about knives, see Αγγέλκου 2012, 167-169. See also Davidson 1952, 203, n. 1567-1573, pl. 93. Weinberg 1974, 515, pl 111a. McDonald et al. 1983, 407, n. 522-523. Gill 1986, 251, n. 367-368. Popović & Ivanisević 1988, 160, figs. 31.7-10. Παπανικόλα-Μπακιρτζή 2002, 341, n. 385 (Ε. Μαρκή). Parani 2010, 153. Αθανασούλης & Βασιλείου 2016, 228, n. 363 (Μεταξά). Kuzmanoski 2017, 404, pl. 2.2. Pülz 2020, 134, n. G116, pl. 72. Bugarski & Ivanišević 2018, 306, fig. 8.28. Simpson 2023, 45-46, n. 242-256, figs. 27-29.

A.P.

171.

171. Σιδερένια αιχμή βέλους

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 235)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Βυζαντινή περίοδος
Σίδηρος
Αποσπασματικά σωζόμενη (λείπει το μεγαλύτερο τμήμα του κάτω μέρους του στελέχους πρόσφυσης στο ξύλινο τμήμα).
Μήκ. 0,06.

Πλατιά επίπεδη αιχμή, τύπου Δ, η οποία εντάσσεται στον μακρύ τύπο. Το άνω τμήμα της κεφαλής είναι ευρύ, με ελαφρά κυρτές πλευρές προς την αιχμηρή απόληξη, και το κάτω βραχύ με πλευρές κοίλου περιγράμματος. Διαμορφώνει έξεργο δακτύλιο στην ένωση με το λεπτό στέλεχος πρόσφυσης στην ξύλινη άτρακτο του βέλους, όπου θα δενόταν με μεταξωτές ή βαμβακερές κλωστές ή και με τένοντες ζώων. Σύμφωνα με τον Medvedev, ο τύπος αυτός πρωτοεμφανίστηκε στις ασιατικές στέπες στον 4ο αι. Στο ανατολικό τμήμα της αυτοκρατορίας, και ιδιαίτερα στη ζώνη του Δούναβη, έχουν βρεθεί δείγματα χρονολογούμενα στο τελευταίο τρίτο ή στο τέλος του 6ου αι. Ο Medvedev θεωρεί ότι ο συγκεκριμένος τύπος γίνεται κοινός στον ευρωπαϊκό χώρο κατά τον 13ο–14ο αι. με την εμφάνιση των Μογγόλων.

Panti 2018, 429, εικ. 6m. Από τον βορειοελλαδικό χώρο, γνωστό είναι ένα παράδειγμα από τη Βεργίνα, βλ. Φάκλαρης 1994, 120, εικ. 7. Για πρώιμα παραδείγματα, βλ. Freeden 1991, 602–604. Uenze 1992, 94–97, πίν. 40: 51–52. Ivanišević et al. 2006, 41, εικ. 23.25–28. Babuin 2009, εικ. 1420/d. Modrijan & Milavec 2011, 50, πίν. 11.1. Bugarski & Ivanišević 2018, 294, εικ. 2.12. Bozer κ.ά. 2020, 343–345, εικ. 4, πίν. 5. Για όψιμα παραδείγματα, βλ. Davidson 1952, αρ. 1529–1531. Waldbaum 1983, 38, εικ. 70, πίν. 4. Popović & Ivanisević 1988, 142, εικ. 13.4. Borisov 1989, 117, εικ. 130. Baykan 2015, 47, εικ 4. Yavaş 2023, 17, εικ. 7 Για τις αιχμές των Μογγόλων και την εξάπλωση του τύπου, βλ. Medvedev 1966, 11, εικ. 1. Świętosławski 1999, 61-63, πίν. XIX.9, XX.8.

Α.Π.

171. Iron arrowhead

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 235)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Byzantine
Iron
Partially preserved (missing most of the lower part of the stem, where the point was hafted)
L. 0.06.

Wide flat delta-shaped arrowhead belonging to the long type. The upper part of the head is broad with slightly curved sides towards the pointed tip; the lower part is short with concave sides. There is a pronounced ring around the thin stem, which would have been bound to the wooden shaft of the arrow, using silk, cotton, or even animal sinew. According to Medvedev, this type of point first appeared on the Asian steppes during the 4th c.. In the eastern part of the empire, and particularly in the Danube area, examples dating from the final third or the end of the 6th c. have been found. Medvedev argues that these types of arrowheads became common in Europe in the 13th and 14th centuries with the appearance of the Mongols.

Panti 2018, 429, fig. 6m. For an example from Vergina in Northern Greece, see Φάκλαρης 1994, 120, fig. 7. For early examples, see Freeden 1991, 602-604. Uenze 1992, 94-97, pl. 40: 51-52. Ivanišević et al. 2006, 41, figs. 23.25-28. Babuin 2009, fig. 1420/d. Modrijan & Milavec 2011, 50, pl. 11.1. Bugarski & Ivanišević 2018, 294, fig. 2.12. Bozer et al. 2020, 343-345, fig. 4, pl. 5. For later examples, see Davidson 1952, n. 1529-1531. Waldbaum 1983, 38, fig. 70, pl. 4. Popović & Ivanisević 1988, 142, fig. 13.4. Borisov 1989, 117, fig. 130. Baykan 2015, 47, fig 4. Yavaş 2023, 17, fig. 7. On Mongolian points and the spread of this type, see Medvedev 1966, 11, fig. 1. Świętosławski 1999, 61-63, pl. XIX.9, XX.8.

A.P.

172.

172. Σιδερένια αιχμή βέλους

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 1170)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Βυζαντινή περίοδος
Σίδηρος
Ακέραιη με ελάχιστα ίχνη διάβρωσης.
Μήκ. 0,066. Πλ. 0,015. Πάχ. 0,002. Μήκ. στελέχους 0,019.

Πλατιά επίπεδη αιχμή, τύπου Δ, η οποία εντάσσεται στον μακρύ τύπο. Οι πλευρές της είναι ελαφρά κυρτές προς την αιχμηρή απόληξη και κοίλες στο κάτω τμήμα της, όπου διαμορφώνει έξεργο δακτύλιο στην ένωση με το λεπτό στέλεχος πρόσφυσης στην ξύλινη άτρακτο του βέλους.

Panti 2018, 429, εικ. 6n. Για τον τύπο της αιχμής, βλ. αρ. κατ. 171 (ΣΒΕ 235).

Α.Π.

172. Iron arrowhead

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 1170)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Byzantine
Iron
Intact with a few traces of corrosion.
L. 0.066. W. 0.015. Th. 0.002. L. (shank) 0.019.

Wide flat arrowhead, delta type flat point belonging to the long type. The sides are slightly convex towards the pointed end, and concave in the lower part, where there is a pronounced ring on the thin stem, at the point where the wooden arrow shaft would be inserted.

Panti 2018, 429, fig. 6n. For this type of the point, see cat. n. 69 (ΣΒΕ 235).

A.P.

173.

173. Σιδερένιος Πέλεκυς

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 2037)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Ύστερη Βυζαντινή περίοδος
Σίδηρος
Αποσπασματικά σωζόμενος (λείπει το άνω μέρος και η λαβή).
Μήκ. 0,09. Πλ. 0,067.0

Διατηρείται η τραπεζιόσχημη απόληξή του. Πιθανότατα έφερε κυκλική διαμπερή οπή στο μέσον για τη στερέωση του στειλεού και το πίσω τμήμα θα ήταν μάλλον ορθογώνιου σχήματος, ελαφρώς λυγισμένο. Πιθανότατα πρόκειται για εργαλείο που προοριζόταν για αγροτικές ασχολίες, όπως σκάψιμο αυλακιών, λάκκων κ.ά. Η μη διατήρηση της πτέρνας του καθιστά δύσκολη την ένταξή του σ' έναν συγκεκριμένο τύπο. Ωστόσο είναι πιθανή η ένταξή του στον τύπο Κ10 της κατάταξης του Henning, ο οποίος εμφανίζεται στο τέλος του 10ου και το α΄ μισό του 11ου αι., ενώ απαντά και στον 12ο με 13ο αι. Παραδείγματα των μεσαιωνικών χρόνων είναι γνωστά από διάφορες περιοχές. Ορισμένα ανήκουν σε θησαυρούς μεταλλικών αντικειμένων από τον χώρο της βαλκανικής χερσονήσου και της κεντρικής Ευρώπης, από τη μελέτη των οποίων καθίσταται φανερή η δυσκολία στη χρονολόγησή τους.

Αδημοσίευτο.

Πρβλ. Waldbaum 1983, 48, n. 130, πίν. 11. Henning 1987, 43, εικ. 13, πίν. 51. Popović & Ivanisević 1988, 140, εικ. 12.2. Janakievski 1980, T1-7. Ivanišević & Špehar 2005, 143–144, εικ. 6.2-3 (3ος–6ος αι. μ.Χ.). Jeremic 2009, 169–170, αρ. 507, πίν. IX.1. Bugarski & Ivanišević 2013, 132, εικ. 1.2. Arthur 2017, 195, εικ. 4–5.

Α.Π.

173. Iron axe

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 2037)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Late Byzantine
Iron
Partly preserved (the upper part and the handle are missing).
L. 0.09. W. 0.067.

Only the trapezoidal end is preserved. It probably had a circular through-hole in the middle for attaching the haft, while the rear section would likely have been rectangular, slightly bent. The axe was probably an agricultural tool used for digging furrows and pits, although the lack of the butt makes its classification to a specific type difficult. It may possibly belong to K10 of Henning's classification, a type which was in use towards the end of the 10th c. and during the first half of the 11th, as well as the 12th and 13th centuries. Examples dated to the medieval period are known from various regions. Some were from hoards of metal objects from the Balkan Peninsula and central Europe, the study of which has highlighted several difficulties regarding their dating.

Unpublished.

Cf. Waldbaum 1983, 48, n. 130, pl. 11. Henning 1987, 43, fig. 13, pl. 51. Popović & Ivanisević 1988, 140, fig. 12.2. Janakievski 1980, T1-7. Ivanišević & Špehar 2005, 143-144, figs. 6.2-3 (3rd-6th c. A.D.). Jeremic 2009, 169-170, n. 507, pl. IX.1. Bugarski & Ivanišević 2013, 132, fig. 1.2. Arthur 2017, 195, figs. 4-5.

A.P.

174.

174. Χάλκινη σμίλη

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 2042)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας
Ύστερη Εποχή Χαλκού (1600–1100 π.Χ.)
Χαλκός
Σε καλή κατάσταση διατήρησης, αποσπασματικά σωζόμενη (δεν σώζεται η πτέρνα).
Ύψ. 0,037. Διάμ. βάσης 0,035.

Αποτελείται από χάλκινο συμπαγές στέλεχος τετράπλευρης διατομής. Οι μακριές πλευρές είναι ευθύγραμμες, ενώ το σωζόμενο άκρο της λεπταίνει και απολήγει σε πεπλατυσμένη αιχμή-κόψη, ελαφρώς κυρτή. Χάλκινες σμίλες (εργαλείο που χρησίμευε στην επεξεργασία ξύλου, λίθου και μετάλλου), είναι γνωστές από θέσεις του ηπειρωτικού ελλαδικού χώρου, το Αιγαίο και την Ανατολή. Ελάχιστα παραδείγματα ανάγονται στην Τελική Νεολιθική, ενώ εμφανίζονται συχνότερα από την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού έως και τους πρωτογεωμετρικούς χρόνους δίχως να παρατηρείται εξέλιξη στην τυπολογία του σχήματος.

Πρβλ. νεολιθικό παράδειγμα από τον «θησαυρό της Βάρνας», Georgiev & Egami 1982, 60, αρ. 588. Για αντίστοιχα παραδείγματα, βλ. Blegen 1937, 346 κ.ε., εικ. 244.3. Deshayes 1960, 91, αρ. 800. Catling 1964, 64, 95–96, εικ. 4.9–11, 10.1-2. Βοκοτοπούλου 1972. Σπυρόπουλος 1972, 19–25, 54–5,68–70, 143–47, 221, εικ. 21–34, 115–16, 128–35, πίν. 9–10, 18, 20–1, 34–5. Branigan 1974, 20-24, πίν. 13–15. Κορρές 1975, 445, πίν. 308α. McGeehan Liritzis 1987, 47–52. Σπετσιέρη-Χωρεμή 1987, 29, σχ. 28. Bass 1986, 292, εικ. III.32. Γραμμένος κ.ά. 1994. Tzachili 2008b, 15-16, εικ. 1. Βικάτου 2009, 777–778, αρ. Μ 2290, σχ. 10 γ, πίν. 10 α. Μ 2292, πίν. 54β. Κλείτσας 2013, 121–124. Kleitsas 2019, 21, 37, εικ. 21–24. Κλείτσας & Δρόσου 2023, 129, εικ. 19–20. Στη Θάσο έχει βρεθεί μήτρα για την κατασκευή αντίστοιχων αντικειμένων, βλ. Κουκούλη-Χρυσανθάκη 1988, 425. Papadopoulos 2008, 59–60.

Α.Π.

174. Bronze chisel

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 2042)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Late Bronze Age (1600–1100 BC)
Bronze
Partly preserved (the butt is missing).
H. 0.037. Diam. (base) 0.035.

Chisel consisting of a solid bronze stem with a quadrilateral cross-section and long, straight sides. The preserved edge is thinned and ends in a flattened tip, which is slightly convex. Bronze chisels, tools used in the processing of wood, stone, and metal, are known from sites on the Greek mainland, the Aegean region, and Anatolia. A few examples date back to the Final Neolithic, but they are encountered more frequently from the Early Bronze Age until the Early Geometric period without any typological change.

Cf. an example of neolithic date comes from the Varna treasury, Georgiev & Egami 1982, 60, n. 588. For similar examples, see Blegen 1937, 346, fig. 244.3. Deshayes 1960, 91, n. 800. Catling 1964, 64, 95-96, figs. 4.9-11, 10.1-2. Βοκοτοπούλου 1972. Σπυρόπουλος 1972, 19-25, 54-55, 68-70, 143-147, 221, fig. 21-34, 115-116, 128-135, pl. 9-10, 18, 20-21, 34-35. Branigan 1974, 20-24, pl. 13-5. Κορρές 1975, 445, pl. 308α. McGeehan Liritzis 1987, 47-52. Σπετσιέρη-Χωρεμή 1987, 29, fig. 28. Bass 1986, 292, fig. III.32. Γραμμένος et al. 1994. Tzachili 2008b, 15-16, fig. 1. Βικάτου 2009, 777-778, n. Μ 2290, fig. 10γ, pl. 10α. Μ 2292, pl. 54β. Κλείτσας 2013, 121-124. Kleitsas 2019, 21, 37, figs. 21-24. Κλείτσας & Δρόσου 2023, 129, figs. 19-20. For a mold for similar objects from Thassos, see Κουκούλη-Χρυσανθάκη 1988, 425. Papadopoulos 2008, 59-60.

Α.Ρ.

175α.

175α. Χάλκινο μαχαίρι

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 3701)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Ύστερη Εποχή Χαλκού (1600–1100 π.Χ.)
Χαλκός
Λείπει η επένδυση της λαβής.
Μήκ. 0,113. Πλ. 0,014. Πάχ. 0,004.

Χάλκινο, χυτό μαχαίρι με μονόστομη, τριγωνικού σχήματος, λεπίδα με αποστρογγυλεμένη ακμή και ευθύγραμμη ράχη. Στην πτέρνα διαμορφώνεται γωνίωση. Η λαβή αποτελείται από ενιαίο έλασμα με τη λεπίδα. Διατηρείται οπή με τον χάλκινο ηλίσκο για τη στερέωση της ξύλινης ή οστέινης επένδυσης της λαβής, που δε σώζεται. Τα μαχαίρια αυτού του τύπου είναι γενικής χρήσης, κυρίως για την κοπή και επεξεργασία δερμάτων, αλλά και για την κοπή τροφίμων. Πρόκειται για τον επικρατέστερο τύπο μαχαιριού στο Αιγαίο και την Ανατολή κατά την ΥΕ ΙΙΙΓ περίοδο. Από τον βορειοελλαδικό χώρο τα συγγενέστερα παράλληλα προέρχονται από τη Θάσο και την Πιερία. Η γωνίωση στην πτέρνα χαρακτηρίζει τα υστερότερα παραδείγματα του τύπου.

Αδημοσίευτο, αναφορά στο Γεωργιάδης 2024 (υπό έκδοση).

Πρβλ. Μαρινάτος 1932, 39, πίν. 14, 16 (Κεφαλονιά). Ιακωβίδης 1969–1970, 343, εικ. 147 (Περατή). Κορρές 1975, 442, πίν. 307α (Πύλος). Bouzek 1985, 148, 4.1.5. Demakopoulou & Crouwel 1998, 276 σημ. 15 (Παλαίκαστρο Αρκαδίας). Πετρόπουλος 2000, 87 εικ. 28 (Σπαλιαρέικα Λουσικών). Βλαχόπουλος 2006, 268–269, αρ. 9475, πίν. 97 (Νάξος). Βικάτου 2009, 773–774. Για παραδείγματα από τη βόρεια Ελλάδα, βλ. Κουκούλη-Χρυσανθάκη 1972, 522, πίν. 452γ. Πουλάκη-Παντερμαλή 2013, 47, 50. Για όψιμο παράδειγμα, βλ. Sandars 1955, 177, τύπος 1b. Για παραδείγματα από τον βαλκανικό χώρο, βλ. Τσώνος 2015, 214, τύπος Α2, εικ. 59.

Α.Π.

175a. Bronze knife

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 3701)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Late Bronze Age (1600–1100 BC)
Bronze
Partially preserved (the lining of the handle is missing).
L. 0.113. W. 0.014. Th. 0.004.

Cast bronze knife with a triangular blade, curved front edge, and straight back. On the butt is a corner. The blade and the stock are formed from the same flat bar of bronze. A hole is preserved with a bronze rivet to fix the wooden or bone handle, which does not survive. Knives of this type were of general use, mainly for cutting and working leather, but also for processing food. It was the most common type of knife in the Aegean and Anatolia during Late Helladic IIIC. The most closely related knives from northern Greece come from Thassos and Pieria. The taper in the butt is characteristic of later examples of this type.

Unpublished. Mentioned in Γεωργιάδης 2024.

Cf. Μαρινάτος 1932, 39, pl. 14, 16 (Kephalonia). Ιακωβίδης 1969-1970, 343, fig. 147 (Perati). Κορρές 1975, 442, fig. 307a (Pylos). Bouzek 1985, 148, 4.1.5. Demakopoulou & Crouwel 1998, 276 note 15 (Palaikastro in Arkadia). Πετρόπουλος 2000, 87 fig. 28 (Spaliareika in Lousika). Βλαχόπουλος 2006, 268-269, n. 9475, pl. 97 (Naxos). Βικάτου 2009, 773-774. For examples from Northern Greece, see Κουκούλη-Χρυσανθάκη 1972, 522, pl. 452γ. Πουλάκη-Παντερμαλή 2013, 47, 50. For a late example, see Sandars 1955, 177, type 1b. For Balkan examples, see Τσώνος 2015, 214, type A2, fig. 59.

A.P.

175β.

175β. Χάλκινος οπέας (διατρητικό εργαλείο)

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 3706)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Ύστερη Εποχή Χαλκού (1600–1100 π.Χ.)
Χαλκός
Λείπει η λαβή (πιθανόν από ξύλο).
Μήκ. 0,089. Πλ. 0,002. Πάχ. 0,003.

Αποτελείται από στέλεχος τετράπλευρης διατομής. Το ένα άκρο του απολήγει σε ακμή και το άλλο σε οβελίσκο. Οι οπείς χρησιμοποιούνταν για την κοπή, κατεργασία και τρήση δερμάτων, καθώς και λεπτές εργασίες σε μέταλλα και ξύλο.

Αδημοσίευτος, αναφορά στο Γεωργιάδης 2024 (υπό έκδοση).

Αντίστοιχα παραδείγματα της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού, αλλά και των μυκηναϊκών χρόνων, είναι γνωστά από τον μακεδονικό χώρο και την Ήπειρο, από θέσεις του Βορείου Αιγαίου, του νότιου ελλαδικού χώρου, των Βαλκανίων και της Ανατολής. Ελάχιστα παραδείγματα ανάγονται στο τέλος της Νεολιθικής περιόδου. Πρβλ. Catling 1964, 105. Branigan 1968, 32, 90–91. Σπυρόπουλος 1972, 37–38, 116–119. Branigan 1974, 171–172. Hellström 1987, 48.18, 19. Ilčeva 1993, εικ. 7. Τσούντας 2000, 353–534. Βικάτου 2009, 776–777, αρ. 1477, σχ. 10β, πίν. 9ε και M1478, σχ. 38δ, πίν. 72δ. Μπονάτσος 2015, 322. Papayiannis 2016, 230–231, εικ. 6.

Α.Π.

175β. Bronze awl (piercing tool)

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 3706)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Late Bronze Age (1600–1100 BC)
Bronze
Intact, although the handle is missing (probably wooden)
L. 0.089. W. 0.002. Th. 0.003.

Bronze piercer of quadrilateral cross-section. One end terminates with an edge, and the other a tapered point. Piercers were used for cutting, working, and piercing leather and delicate work on metal and wood.

Unpublished. Mentioned in Γεωργιάδης 2024.

Similar examples from the Early Bronze Age and the Mycenean period are known from Macedonia and Epirus, the northern Aegean, southern Greece, the Balkans, and Anatolia. A few examples are dated to the end of the Neolithic period.

Cf. Catling 1964, 105, Branigan 1968, 32, 90-91. Σπυρόπουλος 1972, 37-38, 116-119. Branigan 1974, 171-172. Hellström 1987, 48.18, 19. Ilčeva 1993, fig. 7. Τσούντας 2000, 353-534. Βικάτου 2009, 776-777, n. 1477, fig. 10β, pl. 9ε and M1478, fig. 38δ, pl. 72δ. Μπονάτσος 2015, 322. Papayiannis 2016, 230-231, fig. 6.

A.P.

175 γ–η.

175 γ–η. Σύνολο σιδερένιων εργαλείων: 175γ: Άγκιστρο, 175δ: Κλαδευτήρι, 175ε–η: Μαχαίρια

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 3689, 3700, 3702, 3703, 3704, 3705)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Ύστερη Βυζαντινή περίοδος
Σίδηρος

175γ: Άγκιστρο. Αποσπασματικά σωζόμενο.
Μήκ. 0,046. Διάμ. απόληξης: 0,03. Πλ. 0,003-0,006.

Αποτελείται από στέλεχος τετράπλευρης διατομής.

Αδημοσίευτο, αναφορά στο Γεωργιάδης 2024 (υπό έκδοση).

Για άγκιστρα διαφόρων περιόδων, βλ. Poulter 2007, 39, αρ. 2.167 και 2.169, εικ. 2.15. Αγγέλκου 2012, 75, 300, αρ. 24, σχ. 30.

175δ: Κλαδευτήρι. Αποσπασματικά σωζόμενο.
Μήκ. 0,115. Πλ. 0,032. Πάχ. 0,07.

Αποτελείται από κυρτό πεπλατυσμένο έλασμα με οξεία απόληξη στο πρόσθιο τμήμα και μικρή οπή στο άλλο άκρο. Διαμορφώνεται μικρή προεξοχή, τμήμα της λάμας που υπήρχε συνήθως στο πίσω μέρος.

Αδημοσίευτο, αναφορά στο Γεωργιάδης 2024 (υπό έκδοση).

Κλαδευτήρια με μακρύ ή κοντό στειλεό χρησιμοποιούνταν σε διάφορες αμπελουργικές εργασίες, στο κλάδεμα των αμπελιών και τον τρύγο, αλλά και στο κλάδεμα των

175γ–η. Set of iron tools: 175γ: hook, 175δ: pruning shear, 175ε–η: knives

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 3689, 3700, 3702, 3703, 3704, 3705)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Late Byzantine
Iron

175γ: Hook. Partially preserved.
L. 0.046. Diam. (tip) 0.03. W. 0.003–0.006.

Consisting of a stem of quadrilateral cross-section.

Unpublished. Mentioned in Γεωργιάδης 2024.

On hooks of various periods, see Poulter 2007, 39, n. 2.167 and 2.169, fig. 2.15. Αγγέλκου 2012, 75, 300, n. 24, fig. 30.

175δ: Pruning shear. Partially preserved.
L. 0.115. W. 0.032. Th. 0.07.

Consisting of a curved, flattened plate with a sharp end at the front and a small hole at the opposite end. A small projection is formed, part of the blade that was usually at the back.

Unpublished. Mentioned in Γεωργιάδης 2024.

Pruning shears with long or short handles were used in vineyards for maintaining vines and harvesting the grapes, but also for pruning other trees and cutting grass. The addition of a blade at the back served to clean rotten parts of the trunk. Depicted in mosaics, sculptures, and

175 γ–η.

δένδρων και την κοπή των χόρτων. Η προσθήκη της λάμας στο πίσω μέρος εξυπηρετούσε στο καθάρισμα των σάπιων τμημάτων του κορμού. Απεικονίζονται τόσο σε ψηφιδωτά όσο και σε έργα της γλυπτικής, τοιχογραφίες κ.ά. Απαντούν καθ' όλη τη διάρκεια των μεταχριστιανικών χρόνων, γεγονός που καθιστά τη χρονολόγησή τους επισφαλή, όταν προέρχονται από διαταραγμένες επιχώσεις, όπως στην περίπτωση του 175δ. Παραδείγματα είναι γνωστά από τη Θάσο, την Πιερία και την Έδεσσα, αλλά και από τον βαλκανικό χώρο. Το συγκεκριμένο παράδειγμα εντάσσεται στον τύπο G2b της κατάταξης του Henning και ανάγεται πιθανότατα στο τέλος του 12ου με αρχές 13ου αι., βλ. Henning 1987, 43, εικ. 13, 95, εικ. 46. Χρυσοστόμου 1999, εικ. 6 και 2006, 43–44, εικ. 17. Παπανικόλα-Μπακιρτζή 2002, 125, αρ. 121 (Στ. Δαδάκη). Αγγέλκου 2012, 116–119, 335–336, αρ. 80. Αργυρού 2016, 14–16, εικ. 5–9. Πρβλ. επίσης, Popović & Ivanisević 1988, 140, εικ. 12.4. Milinković 2001, εικ. 27.7, 27.8. Ivanišević & Špehar 2005, 144–145, εικ. 6.6, 7.7.

175ε-η. Μαχαίρια. Αποσπασματικά σωζόμενα.

175ε: Μήκ. 0,05. Πλ.: 0,02. Πάχ. 0,007.
Διατηρείται τμήμα της λεπίδας με ευθεία ράχη και κυρτή κόψη που κάμπτεται προς τα πάνω. Το στενό, ευθύγραμμο στέλεχος της λαβής προσφύεται στο άνω τμήμα της λεπίδας.

175ς: Μήκ. 0,079. Πλ. 0,031. Πάχ. 0,003.
Διατηρείται η απόληξη της κυρτής, τόσο στην κόψη όσο και στη ράχη, λεπίδας

175ζ: Μήκ. 0,106. Πλ. 0,012. Πάχ. 0,003.
Διατηρείται αποσπασματικά η λαβή και η λεπίδα με κοίλη ράχη και κυρτή κόψη.

175η: Μήκ. 0,046. Πλ. 0,015. Πάχ. 0,002.
Διατηρείται τμήμα της λεπίδας και της λαβής.

Α.Π.

frescoes, among others, they are found throughout the post-Christian period, which makes dating them difficult when derived from disturbed deposits, as in this case (175d). Examples are known from Thassos, Pieria and Edessa, as well as the Balkans. The one described here belongs to type G2b of Henning's classification and probably dates from the end of the 12th to the beginning of the 13th c. See Henning 1987, 43, fig. 13, 95, fig. 46. Χρυσοστόμου 1999, fig. 6 and 2006, 43-44, fig. 17. Παπανικόλα-Μπακιρτζή 2002, 125, n. 121 (Στ. Δαδάκη). Αγγέλκου 2012, 116-119, 335-336, n. 80. Αργυρού 2016, 14-16, figs. 5-9. Cf. also Popović & Ivanisević 1988, 140, fig. 12.4. Milinković 2001, fig. 27.7 and 27.8. Ivanišević & Špehar 2005, 144-145, figs. 6.6 and 7.7.

175ε–η: knives. Partially preserved.

175ε: L. 0.05. W. 0.02. Th. 0.007.
Part of the blade with a straight back and curved edge that bends upwards. The narrow, straight shaft of the handle is attached to the upper part of the blade.

175ς: L. 0.079. W. 0.031. Th. 0.003.
Consisting of the end of a blade, which is curved both at the tip and at the back.

175ζ: L. 0.106. W. 0.012. Th. 0.003.
The handle and blade are in a fragmentary condition, with a hollow spine and a curved edge.

175η: L. 0.046. W. 0.015. Th. 0.002.
Consisting of part of the blade and the handle.

A.P.

176α–ς.

176α–ς. Πέντε λίθινες χάντρες ή κομβία και μία πήλινη χάντρα

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 3709–3714)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Αβέβαιη χρονολόγηση
Ακέραιες, εκτός από την 176γ (ΣΒΕ 3711) που διατηρείται αποσπασματικά (λείπει μικρό τμήμα της περιφέρειάς της) και την 176δ (ΣΒΕ 3712) που φέρει μικρή απόκρουση.
176α–ε: Λίθος, 176ς: Πηλός με πρασινωπή εφυάλωση
176α: Ύψ. 0,014. Διάμ. 0,023.
176β: Ύψ. 0,012. Διάμ. 0,026.
176γ: Ύψ. 0,009, Διάμ. 0,024.
176δ: Ύψ. 0,005. Διάμ. 0,022.
176ε: Ύψ. 0,008, Διάμ. 0,021.
176ς: Ύψ. 0,009. Διάμ. 0,021.

Έχουν σφαιρικό πεπλατυσμένο σχήμα και διαμπερή οπή κυκλικού σχήματος στο κέντρο. Η άνω επιφάνειά τους είναι κυρτή, ενώ η κάτω πεπλατυσμένη. Γύρω από την οπή διακρίνονται μικροί εγχάρακτοι ομόκεντροι κύκλοι.

Στους προϊστορικούς χρόνους και ειδικότερα στη Νεολιθική περίοδο δημοφιλείς είναι οι χάντρες από διάφορα πετρώματα, κόκκινου, πράσινου ή γαλάζιου χρώματος, με κυκλική οπή στο κέντρο και διάκοσμο από κυκλικές εγχαράξεις. Όμοια αντικείμενα, από στεατίτη, σερπεντίνη και μάρμαρο, απαντούν και κατά τη Μεσοβυζαντινή περίοδο και ερμηνεύονται ως κομβία, αποτελώντας κοινό εξάρτημα ένδυσης, πιθανόν για τη στερέωση ενός επενδύτη. Δεδομένου ότι τα παραπάνω αντικείμενα προέρχονται από διαταραγμένες επιχώσεις του σπηλαίου, η χρήση τους δεν είναι βέβαιη.

Αδημοσίευτες, αναφορά στο Γεωργιάδης 2024 (υπό έκδοση).

Για λίθινες χάνδρες των προϊστορικών χρόνων, βλ. Κυπαρίσση-Αποστολίκα 2001, 97, αρ. 367–370, 371, 394, 411, 515, 558, 561–563, 565, 567, 568, πίν. 13–14. Πιλάλη 2013. Για λίθινα κομβία, βλ. Davidson 1952, 296–298, αρ. 2627–2628, πίν. 125. Symeonoglou 1985, 237. Αγγέλκου & Χειμωνοπούλου 2006, 385, εικ. 7.

Α.Π.

176α–ς. Five stone beads or buttons and a clay bead

Ephorate of Paleoanthropology and Speleology (ΣΒΕ 3709-3714)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Uncertain date
All are intact, apart from ΣΒΕ 3711, which is missing a small part of the circumference.
176α–ε: Stone, 176ς: Clay with green glaze
176α: H. 0.014. Diam. 0.023.
176β: H. 0.012. Diam. 0.026.
176γ: H. 0.009. Diam. 0.024.
176δ: H. 0.005. Diam. 0.022.
176ε: H. 0.008. Diam. 0.021.
176ς: H. 0.009. Diam. 0.021.

Spherical and flattened in shape, these objects have a semicircular through-hole in the center. Their upper surface is convex, while the lower is flattened. Small incised concentric circles can be seen around the hole. In prehistoric times, and especially during the Neolithic period, beads made of red, green, or blue stones were popular. Similar objects made of steatite, serpentine, and marble were also used during the middle Byzantine period and are interpreted as knobs, a common clothing accessory, probably for retaining a coat. Since these objects come from disturbed deposits in the cave, their use is not certain.

Unpublished. Mentioned in Γεωργιάδης 2024.

On prehistoric stone beads, see Κυπαρίσση-Αποστολίκα 2001, 97, nos. 367-371, 394, 411, 515, 558, 561-563, 565, 567, 568, pl. 13-14. Πιλάλη 2013. On stone knobs, see Davidson 1952, 296-298, nos. 2627-2628, pl. 125. Symeonoglou 1985, 237. Αγγέλκου & Χειμωνοπούλου 2006, 385, fig. 7.

A.P.

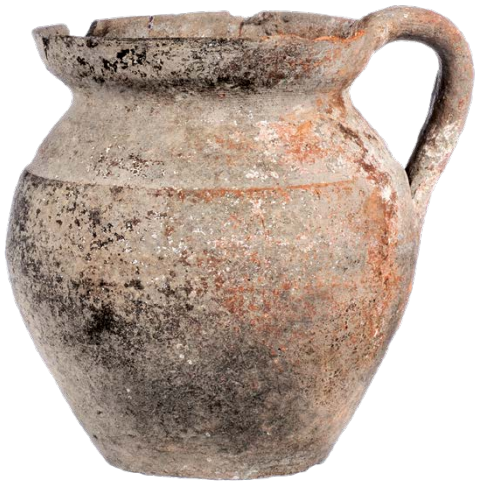

177.

177. Πήλινο τσουκάλι

Αρχοντικό Ταβανιώτη, Μαρώνεια (ΑΓΚ 2394)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
12ος–13ος αιώνας
Πηλός σκούρος καστανοκόκκινος με προσμείξεις (εξωτερική επιφάνεια 7.5R 5/6 red και 7.5R 4/2 weak red)
Σχεδόν ακέραιο, με μικρές αποκρούσεις, συγκολλημένο στο χείλος.
Ύψ. 0,163. Διάμ. χείλους 0,135. Διάμ. σώματος 0,159. Διάμ. βάσης 0,088.

Χείλος που στρέφει προς τα μέσα για υποδοχή πώματος, σώμα σχεδόν σφαιρικό, βάση επίπεδη, λαβή ταινιωτή που ξεκινάει από το χείλος και προσαρμόζεται στον ώμο. Ρηχή οριζόντια αυλακιά στον ώμο, λίγο πάνω από την προσαρμογής της λαβής. Τοιχώματα μαυρισμένα από τη χρήση του σκεύους στη φωτιά.

Αδημοσίευτο.

Από τις ανασκαφές του Ε. Πεντάζου στο σπήλαιο Μαρώνειας προέρχονται τρία πήλινα τσουκάλια βυζαντινών χρόνων. Πρβλ. τα πήλινα τσουκάλια από τον αποθέτη κοσμικού κτιρίου του μεσοβυζαντινού οικισμού στην Παληόχωρα Μαρώνειας: Δουκατά-Δεμερτζή 1994, πίν. 2α. Παπανικόλα-Μπακιρτζή 2002, 348, αρ. 398–399 (Σ. Δουκατά-Δεμερτζή).

Χ.Κ.

177. Clay cooking pot

Tavaniotis Mansion, Maroneia (ΑΓΚ 2394)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
12th–13th c.
Dark reddish-brown clay with inclusions (Outer surface 7.5R 5/6 red and 7.5R 4/2 weak red)
Almost intact with a few chips, repaired around the rim.
H. 0.163. Diam. (rim) 0.135. Diam. (body) 0.159. Diam. (base) 0.088.

Inward curving rim for lid placement, the body is almost spherical, and the base is flat. The banded handle begins from the rim and attaches to the shoulder of the vase, where there are shallow horizontal grooves just above the handle attachment. The walls of the vase are fire-blackened from use.

Unpublished.

Three clay cooking pots of the Byzantine period were brought to light during E. Pentazos excavations in Maroneia Cave. Cf. the clay cooking pots found in the deposits of the secular building from the middle Byzantine settlement of Paliochora in Maroneia, in Δουκατά-Δεμερτζή 1994, pl. 2α. Παπανικόλα-Μπακιρτζή 2002, 348, nos. 398-399 (Σ. Δουκατά-Δεμερτζή).

Ch.K.

178.

178. Άβαφη τροχήλατη οινοχόη

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 2064)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Μεταβυζαντινή περίοδος
Πηλός καστανόχρωμος, κοκκώδης, με προσμείξεις και μίκα
Πλήρης (συγκολλημένα μικρά τμήματα στο χείλος και τον λαιμό, ρωγμή στο άνω τμήμα του σώματος).
Ύψ. 0,178. Διάμ. χείλους 0,078. Διάμ. βάσης 0,092.

Βάση απλή, επίπεδη, χωρίς ιδιαίτερη διαμόρφωση. Το βραχύ σώμα είναι σχεδόν σφαιρικό, ενώ στο κάτω άκρο του διαμορφώνει μια ελαφρά κοίλη ταινία. Ανάγλυφος δακτύλιος στο σημείο ένωσης σώματος και λαιμού. Ψηλός λαιμός, διευρυνόμενος προς τα κάτω. Ελαφρά εξωστρεφές χείλος με κυρτή άνω επιφάνεια. Η κάθετη ταινιωτή λαβή φύεται από το άνω τμήμα του λαιμού και απολήγει ψηλά στο σώμα. Υπάρχουν λίγα ίχνη καύσης. Προς το παρόν δεν έχει εντοπιστεί στη βιβλιογραφία ακριβές παράλληλο της οινοχόης, ωστόσο η θέση ανεύρεσής της ορίζει ως *terminus post quem* την Ύστερη Βυζαντινή περίοδο. Αντίστοιχα γνωστά παραδείγματα με ψηλό λαιμό και σφαιρικό σώμα που απολήγει σε χαμηλό «πόδι», τόσο αβαφή όσο και με εφυάλωση, γνωστά από την Κωνσταντινούπολη και τα Βαλκάνια, ανάγονται στην Οθωμανική περίοδο.

Αδημοσίευτο.

Πρβλ. Hayes 1992, 276, 318, Ware L, εικ. 122. Bikić 2017, 208, εικ. 1. Öztaşkin 2017, 183, πίν. 11.2,4.

Α.Π.

178. Unpainted wheel-made oinochoe

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 2064)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Post Byzantine
Coarse brown clay with inclusions and mica
Intact, with small parts of the lip and neck repaired. There is a crack in the upper part of the body.
H. 0.178. Diam. (rim) 0.078. Diam. (base) 0.092.

The vase has a plain, flat base. The short body is almost spherical, with a slightly concave band formed at the lower end and an embossed ring at the junction between the body and the neck. The high neck widens downwards, while the slightly everted rim has a convex upper surface. The vertical banded handle begins from the upper part of the neck and ends high on the body. Visible on the vase are a few traces of burning. There are currently no exact parallels for this vase in the literature, but the location of its discovery suggests a Late Bronze Age *terminus post quem*. Similar examples with a high neck and spherical body ending in a low 'foot,' both unpainted and glazed, are known from Constantinople and the Balkans, dating back to the Ottoman period.

Unpublished.

Cf. Hayes 1992, 276, 318. Ware L, fig. 122. Bikić 2017, 208, fig. 1. Öztaşkin 2017, 183, pl. 11.2,4.

A.P.

179.

179. Μονόχρωμη κούπα με εφυάλωση

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 242)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Ύστερη Βυζαντινή περίοδος
Πηλός λεπτόκοκκος, καστανέρυθρος, με ελάχιστες προσμείξεις
Συγκολλημένη από πολλά όστρακα, συμπληρωμένη.
Ύψ. 0,089. Διάμ. χείλους 0,177.

Η βάση είναι ψηλή, μικρής διαμέτρου, αποκλίνουσα. Το σώμα είναι ημισφαιρικό με ενιαίο, εξωστρεφές και ελαφρά κυρτό χείλος. Εσωτερικά φέρει λευκό επίχρισμα και κιτρινίζουσα εφυάλωση. Εξωτερικά φέρει λευκό επίχρισμα στο άνω μέρος και πράσινο χρώμα στο χείλος.

Η κεραμική με επίχρισμα και μονόχρωμη εφυάλωση είναι ιδιαίτερα διαδεδομένη από τον 11ο αι. Εξακολουθεί να παράγεται στα μεταβυζαντινά χρόνια, επιβιώνοντας και στα παραδοσιακά κεραμικά εργαστήρια. Αρχικά στη βιβλιογραφία απαντούσε ως «απλή εφυαλωμένη» ή «plain glazed ware». Σήμερα χρησιμοποιείται ο όρος «μονόχρωμη εφυαλωμένη» (monochrome glazed ware). Εντοπίζεται από την Ανατολική Μεσόγειο έως τη Δύση. Καθώς το σχήμα, ο πηλός, η ποιότητα του επιχρίσματος και της εφυάλωσης είναι όμοια με των αγγείων που φέρουν γραπτή εγχάρακτη διακόσμηση, προκύπτει ότι τόσο στη μεσοβυζαντινή όσο και στην υστεροβυζαντινή περίοδο τα αγγεία των δύο κατηγοριών κατασκευάζονταν στα ίδια εργαστήρια.

179. Monochrome glazed bowl

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 242)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Late Byzantine
Fine brownish-red clay with a few inclusions
Reassembled from many sherds and remodeled in places.
H. 0.089. Diam. (rim). 0.177.

Bowl with a tall flared base of small diameter. The body is hemispherical with a single, everted, and slightly convex rim. The interior is white slipped and yellow glazed. The exterior has a white slip on the upper part and green around the rim. Pottery with slip and monochrome glaze was widespread from the 11th c. onwards. It continued to be produced during post-Byzantine times, surviving in traditional ceramic workshops. Initially, it was referred to in the literature as 'plain glazed ware.' Today, the term 'monochrome glazed ware' is used. It is found from the eastern Mediterranean and further to the west. Since the shape, the clay used, and the quality of the slip and glaze are similar to that found on pottery with painted incised decoration, it can be concluded that both types were made during the middle and late Byzantine periods in the same workshops.

See Megaw 1975, 37. Hayes 1992, 18-19, 29-30. Armstrong & Günsenin 1995, 185, n. 24, fig. 5. Armstrong 1996, 357. For examples from Greece, see Κορρέ-Ζωγράφου 1995, 30,

179.

Βλ. Megaw 1975, 37. Hayes 1992, 18–19, 29–30. Armstrong & Günsenin 1995, 185, αρ. 24, εικ. 5. Armstrong 1996, 357. Για παραδείγματα από τον ελλαδικό χώρο, βλ. Κορρέ-Ζωγράφου 1995, 30, 174, 203. Sanders 1987, 162, 164–165, αρ. 1–3, εικ. 2. Sanders 1995, 77, 106, 233–234, αρ. 47–48, εικ. 9, πίν. 2α, 109, αρ. 57 πίν. 4α, 142, αρ. 144, πίν. 26 (Κόρινθος). Μαρκή κ.ά. 2007, 279, αρ. 20–21, εικ. 20, 21 (Πιερία). Papadopoulou & Tsouris 1993, 242–243, εικ. 1 (Άρτα). Πούλου-Παπαδημητρίου 2013, 101, αρ. Κ1463, 1464 (Κύθηρα). Waksman et al. 2014, 388–389, εικ. 6 (Θήβα). Για παραδείγματα από την Ανατολή, βλ. Ting et al. 2019, 2. Παπανικόλα-Μπακιρτζή 1996, 45 (Κύπρος). Lafli & Sahin 2015, 75 (Παφλαγονία). Για παραδείγματα από τη Δύση, βλ. Cabona et al. 1986, 470. Capelli & Mannoni 1999, 119.

Α.Π.

174, 203. Sanders 1987, 162, 164-165, nos. 1-3, fig. 2. Sanders 1995, 77, 106, 233-234, nos. 47-48, fig. 9, pl. 2a, 109, n. 57 pl. 4a, 142, n. 144, pl. 26 (Korinth). Μαρκή et al. 2007, 279, nos. 20-21, figs. 20, 21 (Pieria). Papadopoulou & Tsouris 1993, 242-243, fig. 1 (Arta). Πούλου-Παπαδημητρίου 2013, 101, nos. K1463,1464 (Kythera). Waksman et al. 2014, 388-389, fig. 6 (Thebes). For examples from Anatolia, see Ting et al. 2019, 2. Παπανικόλα-Μπακιρτζή 1996, 45 (Cyprus). Lafli & Sahin 2015, 75 (Pathlagonia). For examples from further towards the west, see Cabona et al. 1986, 470. Capelli & Mannoni 1999, 119.

A.P.

180.

180. Μονόχρωμη κούπα με εφυάλωση

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 243)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Ύστερη Βυζαντινή περίοδος
Αποσπασματική, συγκολλημένη από πολλά όστρακα, με κατά τόπους συμπληρώσεις.
Πηλός λεπτόκοκκος, καστανέρυθρος, με ελάχιστες προσμείξεις
Ύψ. 0,087. Διάμ. χείλους 0,156.

Η βάση είναι ψηλή, στενή, αποκλίνουσα, το σώμα ημισφαιρικό και το εξωστρεφές χείλος ενιαίο με το σώμα. Εσωτερικά φέρει λευκό επίχρισμα και άχρωμη εφυάλωση. Εξωτερικά, στο άνω μέρος, φέρει λευκό επίχρισμα, που έχει τρέξει ακανόνιστα έως τη βάση, πράσινο χρώμα στο χείλος που επίσης έχει τρέξει ακανόνιστα.

Για αντίστοιχη βιβλιογραφία, βλ. αρ. κατ. 179 (ΣΒΕ 242).

Α.Π.

180. Monochrome glazed bowl

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 243)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Late Byzantine
Fine brownish-red clay with a few inclusions
Reassembled from many sherds and remodeled in places.
H. 0.087. Diam. (rim) 0.156.

Bowl with a tall, narrow flared base. The body is hemispherical, and the everted rim is one with the body. The interior is covered with white slip and plain glaze. Externally, the upper part has a white slip, irregularly running down to the base. The rim is green, also irregularly running.

For a bibliography, see cat. n.179 (ΣΒΕ 242).

A.P.

181.

181. Κούπα με εφυάλωση

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 3394)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Τέλος 12ου–αρχές 13ου αι.
Πηλός λεπτόκοκκος, ανοικτός καστανέρυθρος (5YR, 6/4), με ελάχιστες προσμείξεις και μίκα
Αποσπασματική, συγκολλημένη από πολλά όστρακα, μεγάλο τμήμα της συμπληρωμένο.
Ύψ. 0,075. Διάμ. χείλους 0,178. Διάμ. βάσης 0,06.

Η δακτυλιόσχημη βάση είναι στενή, χαμηλή, το σώμα βαθύ, διευρυνόμενο λοξά προς τα πάνω, διαμορφώνοντας τροπίδωση με το άνω τμήμα. Το χείλος είναι κάθετο, σχεδόν όρθιο και σχηματίζει γωνία στο σημείο ένωσης με το σώμα. Η απόληξή του στρέφεται προς τα έξω. Εσωτερικά φέρει λευκό επίχρισμα και κιτρινίζουσα εφυάλωση με κηλίδες καφέ και πράσινου χρώματος που ποικίλουν τον λεπτεγχάρακτο γραμμικό διάκοσμο. Δύο οριζόντιες γραμμές περιτρέχουν το χείλος. Στο άνω άκρο του σώματος, σε ζώνη που ορίζεται από δύο οριζόντιες γραμμές, υπάρχουν αντιθετικά τρίγωνα διπλού περιγράμματος, με κοίλες πλευρές, το εσωτερικό των οποίων πληρούται με οριζόντια γραμμίδια. Εξωτερικά η κούπα φέρει λευκό επίχρισμα στο άνω μέρος και σταξιές στο κάτω και πράσινο χρώμα ακανόνιστα στο χείλος. Στο σώμα υπάρχουν δύο οπές για την επιδιόρθωσή του. Η συγκεκριμένη κούπα ανήκει στην Ομάδα ΙΙ της Οικογένειας του Ζευξίππου, δεδομένου ότι πινελιές καφέ και πράσινου χρώματος διανθίζουν τον εγχάρακτο διάκοσμο. Η παραγωγή των αγγείων αυτών ανάγεται από το τέλος του 12ου έως τις αρχές του 13ου αι. μ.Χ.

Panti (forthcoming), εικ. 1f. Για την Ομάδα του Ζευξίππου, βλ. αρ. κατ. 182 (ΣΒΕ 3396). Για την Οικογένεια του Ζευξίππου (Zeuxippus Ware Family) και τα παράγωγα (Zeuxippus derivatives), βλ. Megaw 1989, 259–266. Armstrong 1992, 7–8. Dimopoulos 2007, 338–339. Γιαγκάκη 2012, 205. Για μία άποψη όψιμης χρονολόγησης, βλ. Sanders 1989, 195–196.

Α.Π.

181. Glazed bowl

Ephorate of Paleoanthropology and Speleology (ΣΒΕ 3394)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
End of the 12th–early 13th c.
Fine light brownish-red clay with a few inclusions and mica
Reassembled from many sherds, largely Intact.
H. 0.075. Diam. (rim) 0.178. Diam. (base) 0.06.

Glazed bowl with a low, narrow, ring-shaped base. The body is deep and widens obliquely upwards, forming a carinated upper. The lip is vertical, almost upright, forming an angle at the point where it joins with the body. The rim is everted, while internally, the vase is covered with white slip and a yellowish glaze with brown and green spots, which enhance the fine linear decoration. Two horizontal lines surround the rim. At the upper edge of the body, in a zone defined by two horizontal lines, are contrasting double-edged triangles with concave sides, the inside of which are filled with short horizontal lines. The upper exterior surface has a white slip, which has dripped onto the lower surface, while the rim has an irregular coating of green color. There are two repair holes in the body. This particular bowl belongs to Group II of the family of Zeuxippus wares, based on the presence of brown and green brushstrokes of color interspersed with the incised decoration. The production of these vases took place between the end of the 12th c. and the beginning of the 13th.

Panti 2024, fig. 1f (forthcoming). For Zeuxippus wares, see cat. n. 80 (ΣΒΕ 3396). Regarding the Zeuxippus Ware Family and their derivatives, see Megaw 1989, 259-266. Armstrong 1992, 7-8. Dimopoulos 2007, 338-339. Γιαγκάκη 2008, 205. For a late date, see Sanders 1989, 195-196.

A.P.

182.

182. Πινάκιο με εφυάλωση

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 3396)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Αρχές 13ου αι.
Πηλός λεπτόκοκκος, καστανέρυθρος, με ελάχιστες προσμείξεις και μίκα
Αποσπασματικό, συγκολλημένο από πολλά όστρακα, με κατά τόπους συμπληρώσεις.
Ύψ. 0,072. Διάμ. βάσης 0,074.

Διατηρείται ακέραια η δακτυλιόσχημη, στενή βάση και τμήμα του σώματος. Το σώμα είναι σχετικά αβαθές και διευρύνεται λοξά προς τα πάνω. Εσωτερικά φέρει λευκό επίχρισμα, κιτρινίζουσα εφυάλωση που ποικίλλεται με καφέ-κίτρινες κηλίδες και λεπτεγχάρακτο διάκοσμο. Στο κέντρο του πυθμένα τρεις κύκλοι ορίζουν ακόσμητο μετάλλιο· ο κεντρικός με την επιπεδόγλυφη τεχνική. Στην περιφέρεια του σώματος, σε ζώνη από δύο οριζόντιες παράλληλες γραμμές, δίνονται όρθια σιγμοειδή μοτίβα διπλού περιγράμματος. Εναλλάσσονται ελεύθερα με εγγεγραμμένα σε μετόπη που ορίζεται από διπλές κάθετες γραμμές. Στον πυθμένα διακρίνονται ίχνη από τη χρήση τριποδίσκου κατά την όπτηση.

Το πινάκιο, λαμβάνοντας υπόψη την υψηλή ποιότητα των τεχνικών χαρακτηριστικών του (καθαρός πηλός, υψηλής ποιότητας εφυάλωση και όπτηση), εντάσσεται στην Ομάδα του Ζευξίππου, και πιο συγκεκριμένα στην Ομάδα ΙΙ, λόγω της παρουσίας του καφεκίτρινου χρώματος. Μεγάλος αριθμός αγγείων της συγκεκριμένης κεραμικής ομάδας προέρχεται από ανασκαφές στην Κωνσταντινούπολη,

182. Glazed plate

Ephorate of Paleoanthropology- Speleology (ΣΒΕ 3396)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Early 13th c.
Fine brownish-red clay with a few inclusions and mica
Reassembled from many sherds and locally remodeled.
H. 0.072. Diam. (base) 0.074.

Glazed plate with narrow ring-shaped base. Only part of the body is preserved intact. The body is relatively shallow and widens obliquely upwards. The inside is covered by a white slip, a yellowish glaze alternating with brownish-yellow spots, and fine incised decoration. In the center of the plate are three circles which define a plain medallion. The central circle is formed using the surface relief (champlevé) technique. On the periphery of the body, in a band defined by two parallel lines, are upright sigmoidal motifs of double outline. They alternate with the same motifs but within metopes defined by pairs of double vertical lines. Traces of the use of a tripod during firing can be seen on the bottom.

Based on the quality of its construction (pure clay, high-quality glaze, and firing), the plate is classified as part of the family of Zeuxippus wares, and more specifically, Group II, because of the presence of the brownish-yellow color. Large numbers of vases of this type were recovered during excavations in Constantinople, where their center of production was located. The presence of the tripod traces dates the plate back to the beginning of the 13th c.. The appearance of this important innovation boosted mass production but had an impact on the quality of the

182.

όπου τοποθετείται και το κέντρο παραγωγής της. Η παρουσία των τριποδίσκων ανάγει το συγκεκριμένο πινάκιο στις αρχές του 13ου αι., δεδομένου ότι η εμφάνιση της σημαντικής αυτής καινοτομίας, που έδωσε ώθηση στη μαζική παραγωγή, με επίπτωση ωστόσο στην ποιότητα της κατασκευής και του διακόσμου, ανάγεται μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1204 και την ίδρυση των νέων Λατινικών κρατιδίων, όταν το άνοιγμα των αγορών και η αυξημένη ζήτηση, δημιούργησαν την ανάγκη για μαζικοποίηση της παραγωγής.

Panti (forthcoming), εικ. 1a. Για την Ομάδα του Ζευξίππου, βλ. Megaw 1968, 1975 και 1989. Waksman & François 2004–2005. Bohlendorf-Arslan, 2004. İnanan 2014. Για τη χρήση των τριποδίσκων, βλ. Παπανικόλα-Μπακιρτζή 1986, 641–648. Παπανικόλα-Μπακιρτζή 1999, 21.

Α.Π.

vases produced and their decoration. It postdates the fall of Constantinople in 1204 and the foundation of the new Latin states, when the opening of markets and increased demand created the need for mass production.

Panti 2024, fig. 1a (in press). Regarding the Zeuxippus group of wares, see Megaw 1968, 1975, and 1989. Waksman & Francois 2004-2005. Bohlendorf-Arslan 2004. İnanan 2014. Regarding the use of tripods, see Παπανικόλα-Μπακιρτζή 1986, 641-648. Παπανικόλα-Μπακιρτζή 1999, 21.

A.P.

183.

183. Ανάγλυφος λύχνος μικρασιατικού εργαστηρίου

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 224)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
6ος αι.
Πηλός λεπτόκοκκος, καστανόχρωμος, με μίκα
Ακέραιος.
Ύψ. 0,038. Μήκ. 0,086.

Η βάση ορίζεται από δύο ομόκεντρους κύκλους και στο κέντρο φέρει αποτύπωμα του ανθρώπινου πέλματος (planta pedis). Σώμα γωνιώδες. Ο δίσκος ορίζεται από διπλό δακτύλιο και φέρει στενή οπή πλήρωσης. Ο μυκτήρας είναι βραχύς με καμπύλη απόληξη. Ευρύ συμφυές ωτίο-λαβή στον άξονα και αντιθετικά του μυκτήρα με παράλληλες ραβδώσεις κατά μήκος και απόληξη σε σχήμα ουράς ψαριού. Στον δίσκο εγγράφονται δύο συμπλεκόμενα τετράγωνα, ενώ στον ώμο αποδίδεται ανάγλυφος φυτικός διάκοσμος από πλοχμό με φύλλα τριγωνικού σχήματος. Φέρει αραιό καστανό γάνωμα, γυαλιστερό στο άνω μέρος, θαμπό στο κάτω. Εσωτερικά είναι αβαφές. Ίχνη καύσης με υπολείμματα αιθάλης στην οπή του μυκτήρα. Η σχετικά σπάνια, συμπαγής, ρυτιδόσχημη λαβή διακρίνει τον συγκεκριμένο λύχνο. Ανάλογες λαβές απαντούν από τον 4ο έως και τον 6ο αι. μ.Χ. Τα δύο συμπλεκόμενα τετράγωνα, είναι ένα επίσης όχι ιδιαίτερα κοινό θέμα. Η έναρξη της παραγωγής των λύχνων του μικρασιατικού εργαστηρίου αποτελεί αντικείμενο διχογνωμίας στην έρευνα. Σύμφωνα με τον Bailey ανάγεται στον 6ο αι., ενώ άλλοι προτείνουν πρωιμότερη χρονολόγηση. Φαίνεται πάντως να διαρκεί έως και τον 7ο αι. Με βάση τα πλησιέστερα παράλληλά του, ο λύχνος της Μαρώνειας χρονολογείται στον 6° αι.

Panti 2015, 231 εικ. 6. Panti 2018, 428 εικ. 5d. Πρβλ. Sellers & Baramki 1953, 41, τύπος X. Perlzweig 1961, 101 αρ. 356 πίν. 11. Lyon-Caen & Hoff 1986, 127 αρ. 160. Bailey 1988, αρ. Q3148, πίν. 108. Hadad 1997, 157, εικ. 16–18. Vučić 2009, 70–71, αρ. 74, 75. Για τη χρονολόγηση της παραγωγής των μικρασιατικών εργαστηρίων, βλ. Jantzen κ.ά. 1975, 30. Bailey 1988, 372. Bass & van Doornick 1992, 190–196.

Α.Π.

183. Lamp with relief decoration from an Asia Minor workshop

Ephorate of Paleoanthropology- Speleology (ΣΒΕ 224)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
6th c.
Fine brown clay with mica
Intact.
H. 0.038. L. 0.086.

The base of the lamp is defined by two concentric circles, while in the center is a representation of a human foot (planta pedis). The body is angular, while the disc is defined by a double ring and has a narrow filling hole. The nozzle is short with a curved tip, while the opposing handle on the opposite side, but on the same axis, is wide and one with the body. It is decorated with parallel longitudinal striations and a fishtail-shaped tip. On the disc, two interlocking squares are inscribed, while the shoulder displays relief floral interlace decoration consisting of triangular-shaped leaves. The body is covered with a thin brown glaze, glossy on the upper surface, matt beneath, while the interior is plain. The tip of the nozzle preserves traces of combustion with soot residue. The relatively rare, compact, wavy handle distinguishes this particular lamp. Similar handles occur from the 4th to the 6th c. The two interlocking squares are a relatively uncommon motif. The chronology of lamp production in Asia Minor workshops is the subject of much debate among researchers. According to Bailey, it began during the 6th c., while others suggest an earlier origin. It ended during the 7th c. Based on its closest parallels, the Maroneia lamp dates to the 6th c.

Panti 2015, 231 fig. 6. Panti 2018, 428 fig. 5d. Cf. Sellers & Baramki 1953, 41, type X. Perlzweig 1961, 101 n. 356 pl. 11. Lyon-Caen & Hoff 1986, 127 n. 160. Bailey 1988, n. Q3148, pl. 108. Hadad 1997, 157, n. 16-18. Vuciç 2009, 70-71, nos. 74, 75. Regarding the chronology of the Asia Minor workshops, see Jantzen et al. 1975, 30, Bailey 1988, 372. Bass & van Doornick 1992, 190-196.

A.P.

184.

184. Μόνωτο κύπελλο

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 231)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Ύστερη Εποχή Χαλκού (1600–1100 π.Χ.)
Πηλός χονδρόκοκκος, τεφρός, με άφθονες προσμείξεις και μίκα
Ακέραιο, μικρές αποκρούσεις στο χείλος.
Ύψ. 0,052. Διάμ. χείλους 0,10.

Χειροποίητο. Βάση επίπεδη αδιαμόρφωτη, σώμα κωνικό με αδιαμόρφωτο, απλό, χωρίς ιδιαίτερη διαμόρφωση χείλος, το οποίο σταδιακά από τη λαβή προς το πρόσθιο τμήμα είναι ψηλότερο. Η κάθετη λαβή, ελλειψοειδούς διατομής, προσαρμόζεται στο χείλος και στο κάτω άκρο του σώματος, τα τοιχώματα του οποίου έχουν μεγάλο πάχος. Η εξωτερική επιφάνεια είναι ελαφρώς λειασμένη.

Αδημοσίευτο.

Αντίστοιχα παραδείγματα της ΥΕΧ με κωνικό σώμα είναι γνωστά από την περιοχή της Ροδόπης, βλ. Krassimir 2017, 63, εικ. 2, τον βορειοελλαδικό χώρο, βλ. Hochstetter 1984, 69-70, σχ. 17, πίν. 269.9, αλλά και την ευρύτερη βαλκανική χερσόνησο, βλ. Bulatović & Stankovski 2012, 146, πίν. XII.4. Alexandrov et al 2016, 449, εικ. 6ε. Kapuran et al. 2022, 58, εικ. 9.5. Το σχήμα εξακολουθεί να παράγεται και κατά την Εποχή Σιδήρου, βλ. Filipović & Bulatović 2010, 75, εικ. 3.2.

Α.Π.

184. One-handled cup

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 231)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Late Bronze Age (1600–1100 BC)
Coarse gray clay with many inclusions and mica
Intact, with a few chips around the rim.
H. 0.052. Diam. (rim) 0.10.

Handmade cup with a plain flat base. The body is conical, and the top edge of the plain rim slopes up gradually from the handle, around to the front of the vase. The vertical handle of an ellipsoidal cross-section is attached to the rim and the lower edge of the body, the walls of which are very thick. The outer surface is slightly polished.

Unpublished.

Similar examples of Late Bronze Age cups with conical bodies are known from the area of Rodopi, see Krassimir 2017, 63, fig. 2. For northern Greece, see Hochstetter 1984, 69-70, fig. 17, pl. 269.9. From the wider Balkan Peninsula, see Bulatović & Stankovski 2012, 146, pl. XII.4. Alexandrov et al. 2016, 449, fig. 6e. Kapuran et al. 2022, 58, fig. 9.5. The same shape also survives into the Iron Age, see Filipović & Bulatović 2010, 75, fig. 3.2.

A.P.

185.

185. Ασημένιο δακτυλίδι με γυάλινη σφενδόνη

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 2023)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Τέλος 12ου–αρχές 13ου αι.
Άργυρος και υαλόμαζα μπλε χρώματος
Ακέραιο.
Διάμ. 0,02.

Ο δακτύλιος-κρίκος, ανοικτού τύπου με πεπλατυσμένα άκρα, αποτελείται από ταινιωτό έλασμα. Η στεφάνη του αποτελείται από αργυρό ταινιωτό έλασμα, το οποίο φέρει περιμετρικά στα άκρα κοκκιδωτή διακόσμηση και στο μέσον σειρά από μεγάλα σφαιρίδια. Η σφενδόνη, κυκλικού σχήματος, αποτελείται από λεπτό πλακίδιο ως βάση που φέρει περιμετρικά κοκκιδωτή διακόσμηση και στο κέντρο κυλινδρικό έλασμα στο εσωτερικό του οποίου σχηματίζεται θήκη για την ένθεση σφραγιδόλιθου από ακόσμητη υαλόμαζα μπλε χρώματος.

Για σχετική βιβλιογραφία, βλ. αρ. κατ. 186 (ΣΒΕ 268)

Α.Π.

185. Silver ring with glass bezel

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 2023)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Late 12th–early 13th c.
Silver with blue glass paste insert
Intact.
Diam. 0.02.

Silver ring of open type with flattened ends consisting of a banded strip. The bezel is made of a silver banded plate, with granular decoration around the edges and a series of large beads in the middle. The circular bezel consists of a thin plate as a base with granular decoration around the periphery and a cylindrical plate in the center, inside which is a case for inserting a sealing stone made of plain blue glass paste.

For relevant bibliography, see cat. n. 186 (ΣΒΕ 268)

A.P.

186.

186. Ασημένιο δακτυλίδι με γυάλινη σφενδόνη

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 268)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Ύστερη Βυζαντινή περίοδος
Άργυρος και υαλόμαζα ερυθρού χρώματος
Ακέραιο με μικρές παραμορφώσεις κατά τόπους. Τα άκρα του κρίκου, όπου προσαρμόστηκε η σφενδόνη, έχουν εν μέρει αποκολληθεί και αναδιπλωθεί προς τα έξω.
Διάμ. 0,02. Διάμ. σφενδόνης 0,013.

Ο κρίκος, από πεπλατυσμένο έλασμα, είναι ανοικτού τύπου με ελεύθερα άκρα, όπου έχει συγκολληθεί η σφενδόνη. Το κάτω τμήμα της σφενδόνης διαμορφώνει ένα σχεδόν ορθογώνιου σχήματος πλακίδιο, ενώ το επάνω είναι κυλινδρικού σχήματος. Εσωτερικά διαμορφώθηκε θήκη με κάθετα τοιχώματα για την ένθεση δακτυλιόλιθου. Περιμετρικά η θήκη φέρει οδοντωτή διαμόρφωση, ενώ χαμηλότερα κοσμείται με σειρά ανάγλυφων τρίλοβων φύλλων. Ο δακτυλιόλιθος είναι ερυθρού χρώματος, ακόσμητος. Η εξωτερική όψη του κρίκου φέρει κατά μήκος διακόσμηση με την τεχνική της κοκκίδωσης, η οποία συνίσταται από μία σειρά μεγάλων ανάγλυφων στιγμών. Τα δακτυλίδια με ένθετη ακόσμητη υαλόμαζα ή σπανιότερα από ημιπολύτιμο λίθο στη σφενδόνη είχαν μακρά διάρκεια παραγωγής ήδη από την αρχαιότητα. Από τον 3ο αι. και ειδικότερα στον 4ο αι. μ.Χ., η σφενδόνη συχνά περιβάλλεται με σύρμα που φέρει κοκκιδωτή διακόσμηση. Η πρακτική αυτή εξακολούθησε και στους επόμενους αιώνες ειδικότερα στην περιοχή της ανατολικής Μεσογείου ακόμη και στα σλαβικά φύλα από τον 9ο αι. υπό την επίδραση της

186. Silver ring with glass bezel

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 268)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Late Byzantine
Silver with red glass paste insert
Intact with small local deformations. The ends of the ring, where the bezel was attached, have been partially detached and folded outwards.
Diam. 0.02. Diam. (bezel) 0.013.

Open type ring with free ends. The hoop is made of flattened plate, where the bezel is attached. The lower part of the bezel forms an almost rectangular-shaped tile, while the upper is cylindrical. The interior is formed into a vertical-walled case to insert the stone. The perimeter of the case is denticulated, while lower down, it is decorated with a series of embossed trilobate leaves. The stone is red in color and undecorated. The outer face of the ring is decorated along its length with the granulation technique, which consists of a series of large relief dots. Rings with inlaid undecorated glass paste, or, more rarely, semi-precious stones in the bezel, were in production for a long time since antiquity. From the 3rd and especially during the 4th c., the bezel was often surrounded by wire with granulated decoration. This practice continued during the following centuries, especially in the eastern Mediterranean and even among Slavic tribes from the 9th c. onwards, under the influence of contact with Byzantium. Similar rings, mostly made of silver but also gold and bronze, appeared throughout the Balkan Peninsula, especially during the 11th and 12th centuries.

186.

επαφής με το Βυζάντιο. Αντίστοιχα δακτυλίδια, ως επί το πλείστον από άργυρο, αλλά και χρυσά και χάλκινα, εμφανίζονται σε όλη τη βαλκανική χερσόνησο ιδιαίτερα στον 11ο και 12ο αι.

Αδημοσίευτο.

Για πρώιμα παραδείγματα, βλ. Spier 2012, 174, αρ. 32. Davidson 1952, 234. Για παραδείγματα του 9ου αι., βλ. Marjanović-Vujović 1984, 88. Για όψιμα παραδείγματα, βλ. Παπανικόλα-Μπακιρτζή 2002, 444, αρ. 586 (11ος–12ος αι.) (Α. Ντίνα). Ross 1965, 35, εικ. 15–16. Marjanović-Vujović 1984, 25, Τ. VIII, 126; XXXVI, 1. Kepska 2008, 52. Bollok 2010, 184, πίν. 8. Bikić 2010, 109. Popović 2016, 85, εικ. 41. Rosikopoulos 2024, 104–105, αρ. 396–399, πίν. 31.

Α.Π.

Unpublished.

For early examples, see Spier 2012, 174, n. 32. Davidson 1952, 234. For examples from the 9th c., see Marjanović-Vujović 1984, 88. For later examples, see Παπανικόλα-Μπακιρτζή 2002, 444, n. 586 (11th-12th c.) (A. Ντίνα). Ross 1965, 35, figs. 15-16. Marjanović-Vujović 1984, 25, T. VIII, 126; XXXVI, 1. Kepska 2008, 52, Bollok 2010, 184, pl. 8. Bikič 2010, 109. Popović 2016, 85, fig. 41. Rosikopoulos 2024, 104-105, nos. 396-399, pl. 31.

A.P.

187α.

187α. Χάλκινο δακτυλίδι με γυάλινη σφενδόνη

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 3699)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Μεταβυζαντινή περίοδος
Χαλκός και γυαλί
Ακέραιο.
Διάμ. 0,01.

Χάλκινο δακτυλίδι με γυάλινη σφενδόνη. Ο κρίκος αποτελείται από λεπτό ταινιωτό έλασμα στο οποίο έχει προσαρτηθεί η κυκλικού σχήματος σφενδόνη. Διαμορφώνεται χαμηλή υποδοχή ένθεσης (στεφάνη), κοσμούμενη με υαλόμαζα ανοικτού ροδαλού χρώματος. Αντίστοιχα δακτυλίδια, η στεφάνη των οποίων κοσμείται με ένθετο επίπεδο γυαλί ροδαλού ή πράσινου χρώματος παρουσιάζοντας μεγάλη ποικιλία ως προς το σχήμα, εμφανίζονται από τον 12ο αι. μ.Χ. και εξής.

Αδημοσίευτο. Αναφορά στο Γεωργιάδης 2024 (υπό έκδοση).

Για χάλκινα δακτυλίδια με γυάλινη σφενδόνη, βλ. Davidson 1952, 228, αρ. 1822–1830, πίν. 102. Waldbaum 1983, 131, αρ. 850, πίν. 49. Παπανικόλα-Μπακιρτζή 2002, 444, αρ. 586 (Α. Ντίνα). Antonaras 2005, 331–332, εικ. 99.

Α.Π.

187a. Bronze ring with glass bezel

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 3699)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Post Byzantine
Bronze and glass
Intact.
Diam. 0.01.

The hoop consists of a flattened banded plate that protrudes on either side of the bezel. The bezel is disc-shaped and flattened and is clearly distinguishable from the ring itself, as it is surrounded by a groove. It has embossed decoration, and in the center is a horizontal groove aligned across the width. On either side of the groove, the decoration is symmetrical, forming a cross-shaped motif. Similar rings with geometric decoration on the bezel are known from Greece, but also from the Balkan Peninsula. Usually, the bezel is circular or ellipsoidal in shape. Rarely, animals and birds, or even human figures are depicted. They appear from the end of the 10th and the beginning of the 11th c., until the middle of the 13th. They appear more frequently during the 12th c.

Unpublished. Mentioned in Γεωργιάδης 2024.

On bronze rings with embossed decoration, see Davidson 1952, 228, nos. 1822-1830, pl. 102. Waldbaum 1983, 131, n. 850, pl. 49. Παπανικόλα-Μπακιρτζή 2002, 444, n. 586 (Α. Ντίνα). Antonaras 2005, 331-332, fig. 99.

A.P.

187β.

187β. Χάλκινο δακτυλίδι με εμπίεστη διακόσμηση

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 3698)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Ύστερη Βυζαντινή περίοδος
Χαλκός
Ακέραιο.
Διάμ. 0,017.

Χάλκινο δακτυλίδι με εμπίεστη διακόσμηση. Ο κρίκος αποτελείται από πεπλατυσμένο ταινιωτό έλασμα, το οποίο εξέχει εκατέρωθεν της σφενδόνης. Η σφενδόνη, δισκόμορφη και πεπλατυσμένη, διακρίνεται με σαφήνεια από τον κρίκο, καθώς περιβάλλεται από αυλάκωση. Φέρει εμπίεστη διακόσμηση. Στο κέντρο διατρέχεται από οριζόντια κατά πλάτος αυλάκωση, εκατέρωθεν της οποίας ο διάκοσμος είναι συμμετρικός, διαμορφώνοντας σταυρόσχημο διακοσμητικό θέμα. Αντίστοιχα δακτυλίδια με γεωμετρικό διάκοσμο στη σφενδόνη είναι γνωστά όχι μόνο από τον ελλαδικό χώρο, αλλά ευρύτερα από την βαλκανική χερσόνησο. Συνήθως η σφενδόνη έχει κυκλικό σχήμα ή και ελλειψοειδές. Σπανιότερα απεικονίζονται ζώα και πτηνά ή ακόμη και ανθρώπινες μορφές. Εμφανίζονται από το τέλος του 10ου/αρχές 11ου έως τα μέσα του 13ου αι. Πιο συχνή φαίνεται να είναι η εμφάνισή τους στον 12ο αι.

Αδημοσίευτο. Αναφορά στο Γεωργιάδης 2024 (υπό έκδοση).

Για χάλκινα δακτυλίδια με εμπίεστη διακόσμηση, βλ. Davidson 1952, πίν. 106/1941, 1942. Maneva 1992, T. 85/P.17, 90/40.2, 62.20, 91/57.61, 61.1, 54.39, 31.24, 58.36. Maneva 2010, 342, εικ. 4. Špehar 2007, 372–373, αρ. 1–18, εικ. 5. Bikić 2010, 92-93, εικ. 62. Rosikopoulos 2024, 99–100, αρ. 276–286, πίν. 26.

Α.Π.

187β. Bronze ring with embossed decoration

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 3698)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Late Byzantine
Bronze
Intact.
Diam. 0.017.

The hoop consists of a thin banded plate to which a circular bezel is attached. A low insertion socket is formed, a hoop, which is decorated with a light rose-colored glass paste. Similar rings, the rims of which are decorated with flat inserts of rose or green-colored glass, and of great variation in shape, appear from the 12th c. onwards.

Unpublished. Mentioned in Γεωργιάδης 2024.

On bronze rings with embossed decoration, see Davidson 1952, pl. 106/1941, 1942. Maneva 1992, T. 85/P.17, 90/40.2, 62.20, 91/57.61, 61.1, 54.39, 31.24, 58.36. Maneva 2010, 342, fig. 4. Špehar 2007, 372-373, nos. 1-18, fig. 5. Bikiç 2010, 92-93, fig. 62. Rosikopoulos 2024, 99-100, n. 276-286, pl. 26.

A.P.

188.

188. Χρυσό κόσμημα ή εξάρτημα ένδυσης

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 269)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Αβέβαιη χρονολόγηση, πιθανώς Νεολιθική (6700/6500–3300/3100 π.Χ.)
Χρυσός
Ακέραιο.
Ύψ. 0,018. Πλ. 0,011. Βάρος 0,17.

Χρυσό σφυρήλατο έλασμα, περίαπτο, τμήμα σύνθετου κοσμήματος ή εξάρτημα ένδυσης. Έχει επίμηκες τραπεζιόσχημο σχήμα, με ευθύγραμμη την κάτω πλευρά και ελαφρώς κοίλες τις πλαϊνές. Το άνω άκρο έχει ημικυκλική απόληξη με μικρή διαμπερή οπή ανάρτησης/πρόσδεσης. Χρυσά κοσμήματα στον βορειοελλαδικό χώρο είναι γνωστά ήδη από τη Νεολιθική περίοδο. Στην Ύστερη Εποχή Χαλκού παρατηρείται σημαντική αύξηση στη χρήση τους, ιδιαίτερα ως κτερισμάτων. Η τοξωτή διαμόρφωση της κορύφωσης του περίαπτου της Μαρώνειας βρίσκει παράλληλα σε κοσμήματα από τον λεγόμενο «Θησαυρό της Βάρνας». Μοναδικά παραδείγματα χρυσών κοσμημάτων είναι γνωστά και από άλλα σπήλαια, γεγονός που ίσως καταδεικνύει μια προσπάθεια απόκρυψής τους ή έναν συμβολικό χαρακτήρα. Μολονότι δεν είναι μεγάλος ο αριθμός γνωστών κοσμημάτων προϊστορικών χρόνων από τον βορειοελλαδικό χώρο, η παραγωγή τους θεωρείται βέβαιη, καθώς είναι η πλουσιότερη περιοχή στην Ελλάδα σε κοιτάσματα χρυσού και πιθανότατα τροφοδότησε και περιοχές της νότιας Ελλάδας. Ο πρόσφατος εντοπισμός ενός σημαντικού ορυχείου χρυσού στη Ροδόπη, σε μικρή

188. Gold ornament or clothing accessory

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 269)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Uncertain date, possibly Neolithic (6700/6500–3300/3100 BC)
Gold
Intact.
H. 0.018. W. 0.011. Weight 0.17.

Gold pendant made of wrought gold plate, part of a piece of jewelry or a clothing accessory. It has an elongated trapezoidal shape, with a straight lower side and slightly concave sides. The upper end is semicircular with a small through hole for suspension or attachment. Gold jewelry in northern Greece is known from as early as the Neolithic. During the Late Bronze Age, its use increased significantly, especially as grave goods. The arched configuration of the upper part of the Maroneia pendant has parallels among the jewelry from the so-called 'Treasure of Varna.' Unique examples of gold jewelry are also known from other caves, which may indicate either hoarding or their use as symbolic objects. Although there are not many examples of prehistoric jewelry from northern Greece, their production there is considered certain, as it is the richest region in Greece in terms of natural gold deposits. From here, they were probably supplied to areas in southern Greece. The recent discovery of a major gold mine in Rodopi, a short distance from the Maroneia Cave, raises further questions regarding the origin of this object. Analyses of the gold ore from the region is likely to provide more information in the future regarding the distribution of objects made from it.

188.

απόσταση από το σπήλαιο της Μαρώνειας, δημιουργεί ερωτήματα για την προέλευση του συγκεκριμένου κοσμήματος. Αναλύσεις του μεταλλεύματος είναι πιθανό στο μέλλον να μας δώσουν περισσότερες πληροφορίες.

Αδημοσίευτο.

Για κοσμήματα στην προϊστορική Ελλάδα, Βλ. Mcgeehan Liritzis 1987, 82–94, 104, 147. Πιλάλη 2013. Veropoulidou 2015. Υφαντίδης 2022. Για χρυσά κοσμήματα από σπήλαια, βλ. Κυπαρρίση-Αποστολίκα 2001, 55, αρ. 23, πίν. 2.34. Παπαθανασόπουλος 1996, 227, εικ. 43 (Γ. Παπαθανασόπουλος). Για τον θησαυρό της Βάρνας, βλ. Georgiev & Egami 1982.

Για τα κοιτάσματα χρυσού στον βορειοελλαδικό χώρο, βλ. McGeehan Liritzis 1987, 46, αρ. 211 και 94, αρ. 245, 248–249, 250 και 116, αρ. 516. Andreou & Vavelidis 2014. Για το ορυχείο στη θέση Ada Tepe στη Βουλγαρία, βλ. Popov et al. 2011.

Α.Π.

Unpublished.

For information on jewelry from prehistoric Greece, see Mcgeehan Liritzis 1987, 82-94, 104, 147. Πιλάλη 2013. Veropoulidou 2015. Υφαντίδης 2022. On gold jewelry from caves, see Κυπαρρίση-Αποστολίκα 2001, 55, n. 23, pl. 2.34. Παπαθανασόπουλος 1996, 227, fig. 43 (Γ. Παπαθανασόπουλος). On the Varna treasure, see Georgiev & Egami 1982.

On gold deposits in northern Greece, see McGeehan Liritzis 1987, 46, n. 211, 94, nos. 245, 248-249, 250, 116, n. 516. Andreou & Vavelidis 2014. On the quarry at Ada Tepe in Bulgaria, see Popov et al. 2011.

A.P.

189.

189. Σιδερένια πόρπη ζώνης

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 2026)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Βυζαντινή περίοδος
Σίδηρος
Ακέραιη.
Μήκ. 0,024. Πλ. 0,025.

Ανήκει στον τύπο D. Η πλευρά προσάρτησης της γλωσσίδας είναι ευθύγραμμη, ενώ η υπόλοιπη ημικυκλική. Ο κρίκος αποτελείται από στέλεχος καμπύλης διατομής στην άνω επιφάνεια, ενώ η κάτω πλευρά είναι ευθύγραμμη. Η πλευρά προσάρτησης της γλωσσίδας έχει μεγαλύτερο πλάτος. Η κινητή γλωσσίδα αποτελείται από ταινιωτό στέλεχος, το οποίο προσαρμόζεται στο μέσον της ευθύγραμμης πλευράς. Η ζώνη (*ζώμα, ζώσμα* ή *ζωνάρι*, λατινικά cingulum), κοινό στοιχείο της ανδρικής και γυναικείας ενδυμασίας, ήταν συνήθως από ύφασμα ή δέρμα και μόνον οι πόρπες τους, συνήθως από χαλκό και σε σπάνιες περιπτώσεις, όπως η συγκεκριμένη, από σίδηρο, ή και άργυρο, διατηρούνται έως τις μέρες μας. Συνήθως η γλωσσίδα είναι κινητή. Ο Uenze, λόγω του μικρού μεγέθους τους, υποστήριξε ότι πρόκειται για πόρπες σακιδίων και θηκών για μικρά μαχαίρια. Οι πόρπες ζώνης δίχως πλακίδιο είναι δύσκολο να χρονολογηθούν, όταν δεν προέρχονται από ένα ασφαλώς χρονολογημένο σύνολο. Κάνουν την εμφάνισή τους στους Ρωμαϊκούς χρόνους. Στον χώρο της κεντρικής Ευρώπης θεωρείται ότι η χρήση τους εξαφανίζεται γύρω στα 580 μ.Χ., όταν αντικαταστάθηκαν με πιο πολύπλοκους τύπους ζώνης, ενώ σε άλλες περιοχές εξακολουθούν να εμφανίζονται και μεταγενέστερα, στον 12ο–13ο αι.

Αδημοσίευτη. Πρβλ. Rife 2012, 111, αρ. 24, εικ. 2.106 (4ος αι.). Simoni 1989, 114, αρ. 40, πίν. 5, 6 (5ος–6ος αι.). Uenze 1992, 192–193, πίν. 12/10–11. Haralambieva 1993, 40–42, πίν. 4/2–3, 5–6. Nuţu 2011, 182, αρ. 21, πίν. 3. Eckardt et al. 2015, 196, εικ. 4, αρ. 502AB. Popović & Ivanisević 1988, 140, εικ. 10.15 (12ος–13ος αι.).

Α.Π.

189. Iron belt buckle

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 2069)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Byzantine
Iron
Intact.
L. 0.024. W. 0.025.

Belt fibula of D type. The pin is straight, while the bow is semicircular and consists of a curved cross-sectional shank on the upper surface, while the lower side is straight. The attachment side of the pin is wider. The pin consists of a tapered stem, which is attached to the middle of the straight side. The belt (zima, zizma or girdle, Latin cingulum), a common element of male and female clothing, was usually made of cloth or leather. The buckles, which were mostly made of copper or even silver and, in rare cases such as this, of iron, have been preserved until today. In most cases, the pin is movable. Because of their small size, Uenze (1992) argued that they were buckles for backpacks or sheaths for small knives. Belt buckles without a plate are difficult to date when they do not come from secure contexts. They appeared during the Roman period, while in central Europe, they are thought to have disappeared by around 580 A.D., replaced by more complex belt buckles. In other regions they continued to be used into the 12th and 13th centuries.

Unpublished.

Cf. Rife 2012, 111, n. 24, fig. 2.106 (4th c.). Simoni 1989, 114, n. 40, pl. 5, 6 (5th-6th c.). Uenze 1992, 192-193, pl. 12/10-11. Haralambieva 1993, 40-42, pl. 4/2-3, 5-6. Nuţu 2011, 182, n. 21, pl. 3. Eckardt et al. 2015, 196, fig. 4, n. 502AB. Popović & Ivanisević 1988, 140, fig. 10.15 (12th-13th c.).

A.P.

190.

190. Γυάλινο βραχιόλι

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 109)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Τέλος 12ου–αρχές 13ου αι.
Αδιαφανές γυαλί μαύρου χρώματος
Αποσπασματικό, σε τέσσερα τμήματα.
Πάχ. 0,005.

Διατηρούνται τέσσερα τμήματα, κυκλικής και ελλειψοειδούς διατομής, από αδιαφανές γυαλί μαύρου χρώματος. Το ένα έχει πεπλατυσμένη απόληξη και βαθιά αυλάκωση στην άνω επιφάνεια. Κοσμείται με ελισσόμενες επικολλημένες ίνες υπόλευκου και πρασινωπού χρώματος. Τα γυάλινα βραχιόλια χρησιμοποιήθηκαν ήδη από τον 3ο αι. μ.Χ. για την κόσμηση αρχικά παιδιών και στη συνέχεια των λιγότερων εύπορων γυναικών. Από το σπήλαιο της Μαρώνειας προέρχεται ένας μεγάλος αριθμός που χρονολογείται στο τέλος του 12ου–αρχές 13ου αι. μ.Χ. Την εποχή αυτή είναι ιδιαίτερα δημοφιλή σε όλο τον βορειοελλαδικό χώρο και τη βαλκανική χερσόνησο, αλλά και στην Ανατολή. Κατασκευάζονται από σκουρόχρωμο γυαλί, μαύρο, βαθύ πράσινο ή μπλε, ίσως σε προσπάθεια μίμησης των ακριβότερων κοσμημάτων από γαγάτη. Η διακόσμησή τους με επικολλημένες ποικιλόχρωμες ίνες, οι οποίες συστρέφονται αραιά, όπως στο συγκεκριμένο παράδειγμα, ή πυκνότερα, είναι συνήθης. Συνηθέστερος είναι ο συνδυασμός ερυθρών και πρασινωπών ινών, ενώ έπεται σε δημοτικότητα ο συνδυασμός πρασινωπών και υπόλευκων.

Αδημοσίευτο.

Για αντίστοιχα παραδείγματα από την Παληόχωρα Μαρώνειας, βλ. Αλιπράντης 1996, 869. Δουκατά-Δεμερτζή 1999, 23. Για πρώιμα παραδείγματα, βλ. Spaer 1992, 60. Για σύγχρονα βραχιόλια αυτού του τύπου, βλ. Αντωνάρας 2006, 425, σημ. 17–25, εικ. 5 (όπου και συγκεντρωμένη βιβλιογραφία). Kuleff & Djingova 2002. Radičević 2009. Bikić 2010, 87–88, εικ. 57.11–12. Lauwers et al. 2010, 147–148, εικ. 2.5–6. Antonaras 2012. Zanon 2013, 186–187, εικ. 4.9–12. Hazinedar Coşkun 2017, 153, εικ. 6. Stolyarova 2021. Rosikopoulos 2024, 95–96, αρ. 223–233, πίν. 22–23.

Α.Π.

190. Glass bracelet

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 109)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Late 12th–early 13th c.
Opaque black glass
Broken, consisting of four pieces.
Th. 0.005.

Consisting of four sections of circular and ellipsoidal cross-section, the bracelet was made of opaque black glass. One has a flattened end and a deep groove on the upper surface, while the object is decorated with attached off-white and greenish-colored spiral strands. Glass bracelets were worn from as early as the 3rd c. A.D., first by children and then less wealthy women. From the cave of Maroneia, many were dated to the end of the 12th and early 13th c. At this time, they were particularly popular throughout northern Greece and the Balkan Peninsula, as well as further towards the east. They were made of dark glass, black, dark green, or blue, perhaps in an attempt to imitate more expensive jewelry made of jet. They were commonly decorated with colorful strands, weakly twisted, as in this example, or more strongly in other cases. The combination of red and greenish strands is common, followed by the combination of off-white and greenish.

Unpublished.

For similar examples from Paliochora in Maroneia, see Αλιπράντης 1996, 869, Δουκατά-Δεμερτζή 1999, 23. For early examples, see Spaer 1992, 60. For modern bracelets of this type, see Αντωνάρας 2006, 425, note 17-25, fig. 5 (where a comprehensive bibliography is provided). Kuleff & Djingova 2002. Radičević 2009. Bikić 2010, 87-8, fig. 57.11-12. Lauwers et al. 2010, 147-148, figs. 2.5-6. Antonaras 2012. Zanon 2013, 186-187, figs. 4.9-12. Hazinedar Coşkun 2017, 153, fig. 6. Stolyarova 2021. Rosikopoulos 2024, 95-96, nos. 223-233, pl. 22-23.

A.P.

191.

191. Ανώνυμος φόλλις τύπου Β, Κωνσταντινούπολης

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 55)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
1028–1041
Χαλκός
Ακέραιος, καλή διατήρηση.
Διάμ. 0,028. Βάρος 6,25.

Εμπροσθότυπος: + ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ. Προτομή κατά μέτωπον του Χριστού στον τύπο του Παντοκράτορος. Φέρει φωτοστέφανο με σταυρό, με τετράγωνο και στιγμές σε κάθε κεραία, χιτώνα και ιμάτιο. Με το δεξί χέρι ευλογεί, ενώ με το αριστερό κρατεί κλειστό διάλιθο ευαγγέλιο. Οπισθότυπος: Σταυρός με βαθμιδωτή βάση και εκατέρωθεν αυτού IS XS, bAS ILE, bAS ILE. Πρόκειται για ανώνυμο φόλλι, τύπου Β, ο οποίος σχετίζεται με τον Ρωμανό Γ΄ Αργυρό (1028–1034) ή με τον Μιχαήλ Δ΄ Παφλαγόνα (1034–1041).

Αδημοσίευτο.

Για φόλλεις τύπου Β, βλ. Grierson 1973, 676–681, πίν. LV, B.

Α.Π.

191. Anonymous follis, class B, Constantinople

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 55)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
1028–1041
Bronze
Intact and well preserved.
Diam. 0.028. Weight 6.25.

On the obverse: + ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ. Bust of Christ on the front in the form of Pantokrator. He is depicted with a halo and cross, displaying squares and dots on each antenna. He wears a tunic and a robe, and with his right hand, he offers a blessing. In his left, he holds a closed Gospel decorated with precious stones. On the reverse is a cross with a stepped base, and on either side, the inscription IS XS, bAS ILE, bAS ILE. This is an anonymous follis, type B, associated with Romanos III Argyros (1028-1034) or Michael IV the Paphalogonian (1034-1041).

Unpublished.

On follis type B, see Grierson 1973, 676-681, pl. LV, B.

A.P.

192.

192. Φόλλις Ρωμανού Α΄Λεκαπηνού

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 3677)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
931–944
Χαλκός
Ακέραιος, καλή διατήρηση.
Διάμ. 0,028. Βάρος 7,34.

Εμπροσθότυπος: Κατ' ενώπιον προτομή του αυτοκράτορα Ρωμανού Α΄Λεκαπηνού. Απεικονίζεται εστεμμένος με χλαμύδα, κρατάει σκήπτρο στο δεξιό χέρι και σφαίρα που φέρει σταυρό στο αριστερό. Στην περιφέρεια, γύρω από την προτομή επιγραφή: [+RW]MAN'bASILEVSRWM'. Οπισθότυπος: Επιγραφή σε τέσσερις στίχους: +RWMA/N'ENΘEWbA/SILEVSRW/MAIWN. Η επιγραφή περιβάλλεται από γιρλάντα.

Αδημοσίευτο.

Πρβλ. Grierson 1973, 562–565, πίν. XXXVIII–XXXIX.

Φ.Γ.

192. Follis of Romanos I Lekapenos

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 3677)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
931–944
Bronze
Intact and well preserved.
Diam. 0.028. Weight 7.34.

On the obverse: frontal bust of the Emperor Romanus I Lecapenos. He is depicted crowned with a chlamys, holding a scepter in his right hand and an orb in his left. In the periphery around the bust is the inscription: [+RW]MAN'bASILEVSRWM'. On the reverse is an inscription in four lines: +RWMA/N'ENΘEWbA/SILEVSRW/MAIWN, surrounded by a garland.

Unpublished.

Cf. Grierson 1973, 562-565, pl. XXXVIII-XXXIX.

F.G.

193.

193. Λατινική απομίμηση βυζαντινού τραχέος, τύπος Ο, μεγάλο μέγεθος

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 65)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Αρχές 13ου αι.
Χαλκός
Ακέραιο, καλή διατήρηση.
Διάμ. 0,024. Βάρος 3,09.

Εμπροσθότυπος: Ο Χριστός κατά μέτωπον, ιστάμενος σε υποπόδιο. Φέρει φωτοστέφανο, χιτώνα και κολόβιο. Με το δεξί χέρι ευλογεί και με το αριστερό κρατά ευαγγέλιο. Οπισθότυπος: Ο αυτοκράτωρ ιστάμενος κατά μέτωπον με στέμμα, κοντό στρατιωτικό χιτώνα, θώρακα και σαγίο. Κρατά στο δεξί χέρι λάβαρο και στο αριστερό σταυροφόρο σφαίρα.

Αδημοσίευτο.

Εντάσσεται στον τύπο Ο, μεγάλου μεγέθους του νομισματοκοπείου της Κωνσταντινούπολης, σύμφωνα με την κατάταξη του Hendy. Άλλοι μελετητές συσχετίζουν τους τύπους D-V με την παραγωγή του βουλγαρικού κράτους ή της Δημοκρατίας της Ραγούσας. Βλ. Hendy 1969, 195, πίν. 27.1.2. Τουράτσογλου 1981, 217–219. Dotchev 1985. Dotchev 1992, 174–195. Metcalf 1995, 233. Πέννα 1997, 10–11. Κυπραίου 2000, 216 αρ. 39.3.

Α.Π.

193. Latin imitation of a Byzantine trachy, type O, large size

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 65)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Early 13th c.
Bronze
Intact and well preserved.
Diam. 0.024. Weight 3.09.

On the obverse: Christ frontal, standing on a footstool. He is depicted with a halo, tunic, and collobium. With his right hand, he offers a blessing, and in his left he holds a copy of the gospel. On the reverse is a frontal view of the standing emperor wearing a crown, short military tunic, breastplate, and sagium. He holds a banner in his right hand and an orb in his left.

Unpublished.

The coin is of type O, large size, of the Constantinople mint, according to Hendy's classification. Other scholars associate types D-V with the production of the Bulgarian state or the Republic of Ragusa.

See Hendy 1969, 195, pl. 27.1.2. Τουράτσογλου 1981, 217-219. Dotchev 1985. Dotchev 1992, 174-195. Metcalf 1995, 233. Πέννα 1997, 10-11. Κυπραίου 2000, 216 n. 39.3.

A.P.

194.

194. Λατινική απομίμηση βυζαντινού τραχέος, τύπος D, μεγάλο μέγεθος

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 6)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Αρχές 13ου αι.
Χαλκός
Ακέραιο, καλή διατήρηση.
Διάμ. 0,018. Βάρος 1,36.

Εμπροσθότυπος: Προτομή αγένειου ένθρονου Χριστού με χιτώνα και κολόβιο. Στο αριστερό χέρι θα κρατούσε ειλητάριο. Οπισθότυπος: Ιστάμενος ο αυτοκράτορας κατά μέτωπο με στέμμα, διβιτήσιο με περιλαίμιο παρυφή και λώρο. Κρατεί στο δεξί σταυροφόρο σκήπτρο και στο αριστερό σταυροφόρο σφαίρα. Το νόμισμα εντάσσεται στις λεγόμενες «λατινικές απομιμήσεις» και πιο συγκεκριμένα στον τύπο D, μεγάλου μεγέθους, του νομισματοκοπείου της Κωνσταντινούπολης, σύμφωνα με την κατάταξη του Hendy. Οι «λατινικές απομιμήσεις» προσομοιάζουν με τα τραχέα του 12ου αι. Ωστόσο η αδέξια τεχνική, η προχειρότητα στη χάραξη του σχεδίου, οι διαφοροποιήσεις από τους πρωτότυπους τύπους, οι αποσπασματικές και λανθασμένες επιγραφές και η ενίοτε μικρή περιεκτικότητα σε άργυρο, τις διαφοροποιούν από τα αρχικά νομίσματα. Άλλοι μελετητές συσχετίζουν τους τύπους D-V της κατάταξης του Hendy, με την παραγωγή του βουλγαρικού κράτους ή της Δημοκρατίας της Ραγούσας.

Παντή & Μυτελέτσης 2006, 25, εικ. 5. Πρβλ. Hendy 1969, 192, πίν. 25.14–15. Hendy 1999, 664. Τουράτσογλου 1981, 217–219. Dotchev 1985. Dotchev 1992, 174–195. Metcalf 1995, 233. Πέννα 1997, 10–11.

Α.Π.

194. Latin imitation of a Byzantine trachy, type D, large size

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 6)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Early 13th c.
Bronze
Intact and well preserved.
Diam. 0.018. Weight 1.36.

On the obverse: bust of the beardless enthroned Christ with chiton and collobium. In his left hand, he would have held an elitarium (scroll). On the reverse, the emperor is frontal and standing, wearing a crown and a divetesion (long silk tunic) with fringe and lorum. He holds a scepter with a cross in his right hand and an orb in his left. The coin belongs to the so-called 'Latin imitations' and, more specifically, to type D, large size, of the Constantinople mint, according to Hendy's classification. The 'Latin imitations' are similar to trachea coins of the 12th c. However, clumsy technique, irregular engraving of the design, variations from the original types, fragmentary and incorrect inscriptions, and the ocassionaly low silver content distinguish them from the original coins. Other scholars associate the D-V types of Hendy's classification with the production of the Bulgarian state or the Republic of Ragusa.

Παντή & Μυτελέτσης 2006, 25, fig. 5. Cf. Hendy 1969, 192, pl. 25.14-15. Hendy 1999, 664. Τουράτσογλου 1981, 217-219. Dotchev 1985. Dotchev 1992, 174-195. Metcalf 1995, 233. Πέννα 1997, 10-11.

A.P.

195.

195. Κρανίο και κάτω γνάθος αλόγου

Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας-Σπηλαιολογίας (ΣΒΕ 3715)
Προέλευση: σπήλαιο Μαρώνειας Ροδόπης
Αβέβαιη χρονολόγηση, πιθανώς Βυζαντινή περίοδος
Οστό και δόντια
Σχεδόν ακέραιο, μικρές συμπληρώσεις.
Ύψ. 0,25. Μήκ. 0,37. Πλ. 0,18.

Το κρανίο και η κάτω γνάθος ανήκουν στο ίδιο άτομο ίππου. Αν και ανασκάφηκε σε κατάσταση θραυσμάτων, μετά την ανάταξη και αποκατάστασή του χαρακτηρίζεται από μεγάλη πληρότητα. Διατηρεί το σύνολο της οδοντοστοιχίας του με εξαίρεση τον δεξιό τρίτο τομέα (κοπτήρα) της κάτω γνάθου. Η παρουσία ισχυρών κυνοδόντων δείχνει ότι πρόκειται για αρσενικό άτομο. Η ζώνωση που παρουσιάζουν παρειακώς οι προγόμφιοι και οι γομφίοι οφείλεται πιθανότατα σε υποπλασία, λόγω ανεπαρκούς πρόσληψης τροφής κατά την ανάπτυξή τους. Δεν παρατηρούνται εμφανή ίχνη χρήσης χαλινού στις εγγύς πλευρές των δευτέρων προγομφίων.

Α.Α.

195. Skull and mandible of a horse

Ephorate of Palaeoanthropology-Speleology (ΣΒΕ 3715)
Provenance: Cave of Maroneia, Rodopi
Uncertain date, probably Byzantine
Bone and teeth
Almost Intactly preserved.
H. 0.25. L. 0.37. W. 0.18.

The skull and the mandible belong to the same individual. Although the find was excavated in a state of fragments, it is now almost Intact following its preparation and restoration. It preserves its Intact dentition, except for the right third incisor of the mandible. The presence of strong canines indicates that it is a male individual. The striations on the buccal side of the premolars and molars are probably due to hypoplasia, because of insufficient food intake during their development. No obvious traces of bit use are observed on the mesial sides of the second premolars.

Α.Α.